

1

7כא * ויאמר יהוה אל-משה אמר אל-
הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם

לקח בהיר

רש"י

(א) פירש"י ציננות שתי אמירות הללו למה עכ"ל, פי' בשאר מקומות דכתיב דבר ואמרת אין קושיא ואין הכרח לדרוש, שפירושו דבר אליהם בכלל ואמרת קך וקך בפרט, הגם שבמקום שיש לדרוש דרשינן אפילו כשנאמר דבר ואמרת, משום דקוף סוף מיותר הוא לומר דבר, משא"כ ב'

פעמים אמירה אין לו פירוש, אם לא שתאמר, אמור אתה משה אל הכהנים, ומה תאמר להם, ואמרת אתה כל כהן, כלומר תזהיר אותם (את הכהנים) אליהם על הכהנים הקטנים (רא"ם), ואחר שביארנו שכהנים קטנים למדנו מואמרת הימירה שוב נשאר בני אהרן לדרוש כדלקמן, לזה הקדים רבינו לפרש תיבת ואמרת הגם שהוא מאוחר בכחוב (מ"ל), וחזן מזה, אין כאן שום קושיא, שדרוש זה יוצא מנ' תיבות אמור ואמרת, ותיבת אמור מוקדם הוא בכחוב מתיבת בני אהרן: (ב) פלוגמא יש בזה, גדולי הפוסקים (רמב"ם רמב"ן סמ"ג) אמרו שפירושו דלא לטמאניהו צידים או בלוי, וכן נראה דעת רש"י, אבל לאפשרניהו אם הם עושין מעצמם אינו מלואה מן התורה, ובג' מקומות רמזה זאת התורה, כאן, בשרעים, וצדס, וחז"ל למדו שכן הוא בכל איסורין שבחמורה שאסור לספות להו צידים, אבל מה שצריך לאפשרניהו ב"ד או אצוי הוא מדרבנן, ויש חולקין בדבר (מ"ל): (ג) פירוש דברי רבינו בג' מאמרים הללו הם עו"ה: תיבת כהנים מן הקטם פירושו כהנים ומיימין, אבל בעת הצורך יוכל להעמיס בתוכו גם צעלי מומין (לא חללים), כלומר אין התיבה אומר למעטס דוקא, ותיבת בני אהרן הוא להפך מן הסתם כולל כל בני אהרן בין צעלי מומין ובין פסולין שכולם בני אהרן יינהו, אבל אינו מכריח לרבותם, ואדרבה יכול להיות פירושו בדומה לאהרן שהוא היה כשר וטהיים בלי מום, לזה אם היה רצון הכתוב לאסור לעמאות גם לפסולים היה אומר רק בני אהרן, ולהפך אם היה רצונו להחיר לבעלי מומין היה אומר אמור אל הכהנים, ובאשר הוא שם בא הכהנים למעט חללים שהם אינם כהנים, אבל לא בא למעט צעלי מומין שעל זה אהני מה שהוקף לומר בני אהרן, ובוה מדוייק לשון רש"י כפתור ופרת, שלא אמר יכול למעט צעלי מומין מ"ל בני אהרן כמו שאמר יכול חללים מ"ל הכהנים, שאין הכהנים ממעט צעלי מומין ואין בני אהרן מרבה אותם, רק דוקא כאן במה שלפנינו שיש לנו ריבוי ומיעוט, כלומר יכולים אנו להעמיס הריבוי בצעלי מומין שהרי בני אהרן אף צעלי מומין במשמע ואינו שוללם (רא"ם), ועיין עוד מזה בריש פ' ויקרא (א' ה') מה שפירשנו שם: (ד) אחר כל מה שאמרנו באות הקודם יכול היה לומר בית אהרן או זרע אהרן, ובפרט

אור החיים

(כא) * ויאמר ה' וגו'. צריך לדעת למה שינה מסדר הרגיל לומר בכל התורה דבר אל וגו'. עוד למה הקדים החומר למחואר שהיה צריך לומר בני אהרן הכהנים"י). ודרשות שדרשו חז"ל (ת"כ) במקומן עומדים הגם שידבר בסדר זה. ויתבאר על דרך מה שאמרו ז"ל (תנחומא) וזה לשונם אמר הקב"ה למשה אין נאה ליוצא ונכנס לפני להסתכל צמת וכו' ע"כ, והוא אומרו אמור לשון מעלה, אל הכהנים פירוש לצד שהם כהנים משרתי פני מלך, ומה היא המעלה

אור בהיר

(א) שזרם הדיבור הוא לומר קודם שם האדם המתואר ואחר כך במה הוא מתואר. (ב) שהמעלה אינו בא מכח שהם בני אהרן,

הכהן לוקח וזה וגו', ואם היה שטמא לוקח שטמא מלקות. כאן דבר, כי אף לשונו בהלכות שהמלביש בלאו המלביש לוקח, שאל זה הרא"ש ואפשר לומר דמנו ג' מינים (נזיר המטמא כטמא דבעלמא עבדיין בפרק ה' מהלכות שטמא מזיד או נראים, דקשה אי התורה כולה דלו וכן על זה הדרך. למעט המטמא ל הכחוב למעט מז שחייב דהא חומנו וטמא ראש וגו' היה צריך למעט לרמב"ם מההוא שטעמו של רמב' מזיר דף מ"ד וזה בה מטמא כמיטו מגלח כמחלל אף לא יעבור הוא ול לא יעביר לו אחר

אלא רק משום שהם כה צעמנו הקשה קושי' זו הרמב"ם ז"ל, אלא מהו הפירוש שפי' רש"י ז" המיר אסור במלכה ל יעביר. (ב) והגם; ראש. (יא) וזה אי מדבר ומלואה על הבגד,

מצאנו שנוי קאימור טעמי גמלעט וקיומן

לְנֶפֶשׁ לְאִישׁ־מָטָא בְּעַמּוּיֹ: בִּי אִם־ לָא יִסְתָּאב בְּעַמּוּיֹ: בִּי אִתְּהוּ

לקט בהיר

רש"י

כאן שאינו במקומו לומר בני אהרן, שאין המדובר מבני ממש, לזה הגם שכל התורה אין הלשון זכר ממש נשים, וידענו שלענין לא תעשה מחוייבים הם זכרים, שאני הכא דמעטן קרא, ואין עליהן איסור טומאת מת, ועוד שהכתוב

אהרן (ת"כ - קידושין ל"ה): לא יטמא בעמיו. צטוד שהמת בתוך עמיו", ולא מת מלוא (ת"כ - יצמות ס'): (ב) כי אם לשארו. אין שארו" אלא אשתו (ת"כ -

אומר טעם למצוה זו באומרו קדושים יהיו וגו' כי את אשי ה' וגו' הם מקריבים, ונשים לאו בני הקרבה ניהו (צ"ד): ה) ר"ל בעמיו אין פירושו בעמיו של כהן, שזה אין לו שחר, אלא בעמיו של מת, וכל עוד שקורא ועוין אותו, כלומר שומעים קולו נקרא בעמיו ואינו מת מלוא, ומדחור הכתוב להשמיענו מת מלוא נכהן גדול נשמע שגם חיוב ומלוא יש לכהן להתעסק במת מלוא, שאם רק להמיר מיותר היתר של כהן הדיוט, אס כהן גדול מותר כ"ש כהן הדיוט (מ"ל): ו) אין זה פשוטו של מקרא, פשוטו הוא הקדמה וכלל על כל הקרובים, ואח"כ מנה הכתוב מי הוא הנקרא שארו, ולזה לא אמר הכתוב ולאמו בוא"ו, אבל מאחר שמותר הוא, וכי לא ידעין שכל אלו קרובים הם, גם לא אמר כל שארו, ועוד מדהתנה ואמר הקרוב אליו, וכי יש שאר שאינו קרוב, ודאי שכוונת הכתוב לרבות עוד שאר שלא נכתב, והיא אשתו, ובקרובה זו נריך להתנות הקרוב אליו שלא בכל פעם היא קרובה, וצא למעט ארוסתו כדאיתא בח"כ, והוא הפך מתיבת הקרובה דכתיב גבי אחותו שמשם אדרבה מרביץ ארוסה, שפי' ארוסה שקבלה קידושה ועדיין לא נכנסה לחופה והיא צבית אביה, לזה, לגבי בעלה ממעטיין לה שעדיין לא נתקרבה אליו, ולגבי אחיה מרביץ לה שעדיין לא נתרחקה ממנו שהיא צבית אביה ואביו, ואין קושיא למה אמר הכתוב "הקרוב" בלשון זכר, כי הלא אמרנו שאין זה פשוטו של מקרא, ועל פי פשוטו פירושו כל שאר ושאר, ושאר לשון זכר הוא (ג"א), ולזה קרא אותו הר"מ במו"ל "מדברי סופרים", כי דבר שלא נכתב בפירוש רק חו"ל למדו אותו מן המקרא דרכו לומר עליו מדברי סופרים שהסופרים ז"ל הוסיפו מן הכתוב (מ"ל), ועיין בפ"י כלי יקר שמתוך (ואמר שהוא פשוטו) למה הוסיף הכתוב אשתו בלשון שאר, ולמה אמר לשון זכר, ולמה הקדימה לאביו ולאמו, ופי' דביהם ז"ל שאמרו אין שארו אלא אשתו, אין שארו זו אלא אשתו (רא"ם), וכן הוא בכל מקום בדברי חו"ל או רש"י כשאמרו דרך שלילה "אין זו אלא" פירושו שכאן נמנה ההכרח אי אפשר לפרשו רק בדרך זה, ולא היה נכון לומר שארו זו אשתו, שהיה משמע שכן פירושו, ואין זה אמת, ואל יקשה לך למה לפסוק זה בכלל, הלא אמר לקמן לא יטמא בעל בעמיו להחלו, ופירשונו בו שלא יטמא לאשתו פסולה, א"כ ממילא נשמע שלאשתו כשרה יכול הוא לטמא, אין זו קושיא, ראשית בין כאן ובין שם אין זה פשוטו (ועיין שם) וחזן מזה, משם לא נשמע רק שמומר, ומכאן נשמע שמוזה וחייב יש, שגמר אומר לה יטמא שפירושו מלוא, ושייך על כל הנזכר כדלקמן (צ"ד):

אור החיים

פסקי רמב"ם על נכון. ובזה נצוה ליישב דקדוק הכתוב שכפל לומר אמור ואמרת, כי לצד שזוהי ה' לכהנים גם לאחרים על טומאתם, כנגד הכהנים אמר אמור אל הכהנים, וכנגד אחרים אמר אמר יטמאו אמר ואמרת אליהם. ואולי שתיבת אליהם חזרת לישראל המלכותיים בכל המלות", ותמלא שאמר בסוף ענין זה (פסוק כ"ד) וידבר משה אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל הרי שהלוי

נאמר מה' גם לישראל, וזה ילדיק לך פירושו"י) שהאזהרה צא כאן גם לישראל שלא יטמאו הכהנים. ובחזרת כהנים (לקמן כ"ד) אמרו זה לשונם וידבר משה הזהיר את אהרן על ידי הכהנים ואת הכהנים על ידי ישראל ואת הכהנים זה על ידי זה, ואלו ואלו דברי אלהים חיים: **לנפש**. י"י רז"ל דרשו (ת"כ) לרבות רביעית דס"י וכו', וראיתי לרמב"ם ז"ל שכתב

אור בהיר

עלמו בשו"א תחת היו"ד, משא"כ בטומאת נזיר אמר על נפש מת לא "יבא" בכינוי לנזיר. י"ד) פי' הגם שלא נזכר בפרשה ישראל, כוונתו על אותם שהמורה ניתנה להם. (ב) שאל"כ למה אמר לישראל, והוא לא נעוה, ואם כפרש"י להזהיר ב"ד, הלא כל המלות כן הוא, ומה נשתנה. (ב) ולא אמר למת. י"ז) שהנפש תלוי בו.

צפרק ג' מהלכו הטומאות הפורה והקשו עליו מדה לי אלא המת מנ מנין לרבות כל כ לומר ואמרת אלי משנה שסובר ר (שקולים הס"י) ואין דברי הכסף לרבות בנין חדש הוא כי רמב"ם והנה הוא כהן ואמרת להזהיר יטמא להביא ר בלא יטמא עכ" (ק"ד-ט). ולפי עומאות הפורשו דורש כפל ואמר והדבר פשוט ל הכסף משנה, וה י"ב וזה לשונו כ אמור ואמרת וגו זה מדברי רש"י שלא ידע הכריי מתיבת לנפש רב לנפש להודיע שא על שאר טומאות יטמא ומאומרו י (יח) פי' שאין מתיבת מדרש לקח טוב והרמ הוצא בפסיקתא, ואם לאמר שדפוס מטושט כלומר נמחק רגל שמי מן לנפש, אלא שמני לטמא מאדם מי שני שאמרנו שדין זה יא "יטמאו" היינו אות טעם. (כד) ויכו

אָנָא ייִ א וּמְרִירָ ייִ עִם מִשֶׁה רביעי כג דא וידבר יהוה אל משה →
 קְמִימְרָ ב מְרִירָ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאמֹר: ב דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאמַרְתָּ
 וְתִמַּר קְהוֹן מוֹעֲדֵיָ רַבִּי דִּי אֱלֹהִים מוֹעֲדֵי יְהוָה אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם

רש"י

לקמ בהיר

שכר^(ט) (ח"ס): (ג) דבר אל בני ישראל וגו' מועדי ה'. עשה מועדות שיהיו ישראל מלומדין * בהס"א, שמעברים את השנה על גליות שנעקרו ממקומן לעלות לרגל ועדיין לא הגיעו לירושלים (ח"כ - סנה' שינוי נוסחאות * מלמדים - שיהיו בהם ישראל מלמד. הנפון לנדיקים בעולם הנלמי (בא"י): (א) לשון רש"י בסנהדרין: בני הגולה הרחוקים ונשמע לב"ד שנעקרו ממקומן לעלות לרגל לעשות פסחיהם ועדיין לא הגיעו שם לא יעברוהו לא ירגילו לבא בפסח עכ"ל, פי' אם לא יעברו השנה ולא ימתונו עליהם לא יבאו לשנה הבאה, משא"כ אם ידעו שהמתונו בשבילם, וזה מה שאמר רבינו כאן "מלומדין" שפירושו מורגלים (לבוש), ויש גורסים שם ברש"י בסנהדרין שאם לא יעברוהו לא "יגיעו" (במקום לא ירגילו) לבא בפסח, וזו גירסא נכונה, ופירושו שהלא אין מעברין את השנה בניסן רק בצדק, לזה אם שמעו ב"ד שבני גליות נעקרו ממקומן בזמנו ואירע להם שום אונס קודם ר"ח ניסן והם עדיין רחוקים כל כך שלא יגיעו לירושלים עד הפסח עושים את החדש הבא לאדר שני (בח"י), ויש גורסים כאן ברש"י מלמדים (במקום מלומדין), אם כן פירושו כדי שיגיעו לירושלים ברגל וילמדו שם חורה ועבדות ה' מן הכהנים וסנהדרין (ג"א), ויש עוד גירסא ברש"י כאן, וזה הנראה נכונה ואמיתית, עשה מועדות שיהיו בהם ישראל, מלמד שמעברין את השנה וכו', ולפי זה פירושו פשוט שמעשה המועדים באופן שישראל הרואים לחוג אותו יהיו במקום החגיגה שהוא בירושלים, וזה לשון חז"ל, וזמין שמעברין את השנה על הגליות שגלו (פי' שנעקרו ממקומן) ועדיין לא הגיעו ת"ל בני ישראל מועדי ה' עשה את המועדות שיעשו אותם כל ישראל עכ"ל, ופירושו של דבריהם ז"ל, משום דקשה להם שהתחבו לא אמר אלה מועדי ה' אלא מועדי ה' וזה אין לו הבנה, גם מיותר הוא שהרי אמר אח"כ אלה הם מועדי, לזה אמרו שמקושר למעלה על בני ישראל שפירושו כל בני ישראל מועדי ה' אשר תקראו אותם (במ"ח), ומכל מה שאמרנו אין קשיא ואין ראייה שבני הגולה מחוייבין לעלות לרגל, אדרבה, מפני שאין מחוייבין צריך לעזור להם

אור החיים

פירוש שיחשב להם מזיד אכילת הקדשים שאכלו לא הזדח מניעת הפרעון, ועיין מה שפירשתי בפסוק שלפני זה^(ט):
 (ג) ב. מועדי ה' וגו'. גזירת הדיבור^(ט). רז"ל אמרו (ח"כ) כי הוא אשר תקראו אותם, פירוש כי מועדי ה' הם בזמן שיקראו אותם ישראל, ולריך לדעת למה חזר לומר אלה הם מועדי^(ט). עוד צריך לדעת למה חזר לזוהר על השבת. ועוד רואה אני שחזר לומר פעם שני אחר מזוהר השבת אלה מועדי ה'. ונראה כי שיעור

אור בהיר

צד) שאם יעשו מה שניכולתם ויפרעו יהיה להם. צד) פי' מה הוא הדבר שעליו בא הכ' להודיע, כי מאמר ששת ימים וגו' הוא גזירת אלה הם מועדי, וגזירת מועדי ה' לא נודע מקומו. צו) פי' למה להקדמה הזאת בכלל, יחליל ויאמר ששת ימים. צו) וכוכר לעיל בשם רז"ל. צד) מועדי בנינו לנטון החורה ולא התנה אשר תקראו וגו'. צט) שחצית תקראו בח"י היא לנוכח

מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֱלֹהִים מוֹעֲדֵי: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבַּת הוּא לִיהוָה בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם: פ אֱלֹהִים מוֹעֲדֵי יְהוָה מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם: ה בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבִים

תַּעֲרֶעוּ וְיִהְיוּ מְעָרְעֵי קֹדֶשׁ אֲלֵינוּ אֲנֹנ מוֹעֲדֵי: ג שְׁחָא יוֹמִין תַּתְעַבְדַּ עֲבִידָא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שַׁבַּת שְׁבַתָא מְעָרַע קֹדֶשׁ כָּל עֲבִידָא קָא תַעֲבִדוֹן שְׁבַתָא הוּא קָדָם יי בְּכָל מוֹתְבִיכּוֹן: ד אֲלֵינוּ מוֹעֲדֵי דֵי מְעָרְעֵי קֹדֶשׁ דֵי תַעֲרֶעוּן יִתְהוֹן בְּזִמְנֵיהוֹן: ה בְּיִרְחָא קְדָמָאָה בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר לַיִרְחָא בֵּין

שְׁמִשְׁאֵי וּבְחַמֵּי קְדִין בַּ שְׁבַעָא ז בְּיוֹמָא יְהִי לְכוּ תַעֲבִדוֹן: יי שְׁבַעָא מְעָרַע י

משש שצ קרבן ז המוספין כאן, לו (מנחת מ"ג) אין פריכ כצבים י (כמין) ז בלע"ז, ו מלאכת עבודה ז דבר הא יכול אף

ולמה א"כ יהיה אחיה המתחיל ה שהלא צפנ אותם שאו "אילי" (שצ, והזכ לקשר אות בדרך מליז וממש היי להאמר א' אומר שרז עבודה, שז הוא שדי ו בפירוש מ

רש"י

לקט בהיר

(א): (ג) ששת ימים וגו'. מה ענין שבת אלל מועדות ^א, ללמדך שכל המחלל את המועדות מעלין עליו כאילו חלל * את השבתות, וכל המקיים את המועדות מעלין עליו כאלו קיים את השבתות (ח"ט): (ד) אלה מועדי ה'. למעלה מדבר בעיבור שנה ^א, וכאן מדבר בקדוש החדש (ח"ט): (ה) בין הערבים.

שינוי וסחאת מחלל

שיבאו: (ב) פי' הכתוב אומר אלה הם מועדי ועל זה מצא את השבת, רצונו צוה להשוותם בין לעונש ובין לשכר (בב"ד של מעלה ולא בב"ד של מטה), ונריך הכתוב לומר זאת, לפי שזמן קביעת המועדים תלוי בב"ד, ודרשינן אשר תקראו אתם אשר תקראו אִתְּם אפילו שוגגים אנוסים ומוטעין, לזה אמר הכתוב שאעפ"כ חמור הוא כשבת ממש, ואין לנו ימים טובים אחרים רק מה שאמרו חז"ל (מ"ל): (ג) כן הוא לשון ה"כ, ופירושו שכבר אמר הכתוב מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש, אלא כמו שדרשינן למעלה מתיבתא אותם אִתְּם שעיבור שנה תלוי בב"ד, ואם הם ראו לורך לעבר מעברין, כמו כן אמר הכתוב כאן, שקידוש החדש ג"כ צידם היא

אור החיים

ושלא האמר שלמד הנאי הזמן שהתנה הכתוב חודש האביב לצד מעברין אבל לכשרון העסק יעשה המועד צומנים הנמלאים מוכשרים ^א, תלמוד לומר פעם צ' אשר תקראו אותם: **ה. בין הערבים פסח לה"א**. פירוש חלק הנוגע לה' מקרבן פסח שהוא מחן דמים והקטרת חלצים יהיה צין הערבים, אבל חלק הנוגע לישראל שהוא אכילת כבשר יהיה כליל ע"ו על מצות ומרורים. עוד יראה באומרו פסח לה' לצד שפסח מצרים שהוא פסח ראשון עשוהו לאהבת הערב והמוטיל, הערב שאמרו ז"ל (שמו"ר י"ט) שנחצשם פסחו של משה מרוחות גן עדן, ועיין מה

קדושתם אלא על פי ישראל עוד נראה לומר טעם שכלל לומר אשר תקראו אותם צ' פעמים, על דרך מה שכתב רמב"ם צפרק ד' מהלכות קידוש החודש וזה לשונו על שלשה סיבות מעברין השנה על התקופה ועל האביב ועל פירות האילן. ויש שם דברים אחרים שציה דין מעברין בשבילן מפני הדרכים וכו' ומפני הגשרים וכו' ומפני תנורי פסחים וכו' ומפני גליות ישראל שנעקרו ממקומן ועדיין לא הגיעו לירושלים וכו' ע"כ. הרי כי לצ' סיבות כוללות מעברין ומאחרין המועד, הא' לצד הנאי הזמן שיהיה באביב, והב' לצד כשרון העם, לזה אמר הכתוב צ' פעמים אשר תקראו אותם,

אור בהיר

כאילו אמר תקראו אותם, וכן אמר תקראו למעלה, משא"כ באמצע. (ק) שנראה כשגגה היוצא מהעם. (קא) פי' יעשה הקרבן פסח עם אותם אנשים שהם מוכנים בזמנו, ולא ידחה החודש ניסן, ח"ל. (קב) צא למרץ אומרו צין הערבים פסח, הלא אכילתו

אתו ויקח את יהושע ויעמדהו לפני
 אלעזר הכהן ולפני כל העדה:
 כג ויסמך את ידיו עליו ויצוהו
 כאשר דבר יהוה ביד משה: פ חמישי
 ← כח א וידבר יהוה אל משה לאמר:
 ב צו את בני ישראל ואמרת אליהם

ותיה ודבר ית יהושע ואקמיה
 קדם אלעזר כהנא וקדם כל
 בנשאתא: כג וסמך ית ידוהי עלוהי
 ופקדיה כמא די מקיל יי בידא
 דמשה: א ומקיל יי עם משה
 למימר: ב פקוד ית בני ישראל
 ותימר דהון ית קורבני קחם סדור

קורבני קח
 חסרון קרבא

למעלה, יפקוד כי
 על בני לוחם
 נפטרת מן העול
 וכו', כדאיתא ב
 לחמי. חלו חימו
 והקטירם הכהן כ
 סעודתי כמו (וי)
 הנחמים לאשויג
 כהנים ולוים ויב
 מכאן למדו ותקנ
 בכל יום בו

שינוי נוסחאות * אש
 זה קרבן לצור הוא ו
 אפשר לעמוד כל יש
 כ"ד משמרות מעמ
 רצונו לומר שאין זו

שנהגה משהוקם
 הארבעים, ואולי
 להקריב חמדין ונ
 ליצור יש לו כדמוכ
 אחר מינוי יהושע
 זו את בני ישראל
 משל ליצור, ולזה
 ודקדק גם כן באו
 שפירשתי בפרשת
 כן צמה שלפניו כ
 ראיתי לרז"ל (ולל
 ישראל אומרים
 והחמדין נוכחים
 אמר הקדוש ברו

רש"י

לקט בהיר

סנהדרין⁽¹⁾ (יומא ע"ג): (כז) ויקח את יהושע.
 לקחו דדברים והודיעו מתן שכר⁽²⁾ פרנסי ישראל
 לעולם הבא (ספרי): (כג) ויסמך את ידיו. צעין יפה
 יותר ויותר ממה שנלטהו שהקב"ה* אמר לו
 וסמכת את ידך והוא עשה בשתי ידיו ועשאו ככלי
 מלא וגדושי⁽³⁾ ומלאו חכמתו צעין יפה (ספרי - סה)
 ק"ה): באשר דבר ה'. אף לענין ההוד⁽⁴⁾ נתן מהודו
 עליו: (ב) צו את בני ישראל. א מה אמור
 שינוי נוסחאות * חקביה.

נד) פי גם הסנהדרין כשנכרכים שאלים נאורים ותומים
 כמו המלך, הוא זה יהושע פי המלך, וכל בני ישראל אתו זה
 משיח מלחמה, וכל העדה זה סנהדרין, אבל לא לאיש הדיוט,
 כן נדרש ביומא: (נה) פי הגם שאמרנו בפירוש קח את
 יהושע שיאמר לו אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום, לפי
 שזה די להמשיך אותו ואת דעתו וזוה קיים הצווי של קח,
 אבל כשנא לידי מעשה הוסיף משה למשכו דדברים יותר
 ממה שנלטהו, וההכרח לזה, שהלא כתיב ויעש משה כאשר
 צוה ה' וזוה נכלל הקיחה וכל הפרטים, ומאחר שפרט את

הקיחה הרי זה אמר שלקחו יותר מן הצווי, וכן הוא בפרט של ויסמך את ידיו כלקמן, וכן לענין ההוד (רא"ם): (ב)
 שאם כלי מלא וגדוש צריך ליטלו בשתי ידים (במ"ח): (נז) פי מה זה עוד כאשר דבר ה', הלא כבר אמר כאשר צוה ה',
 אלא בא לרבות דבר שלא נזכר בפרטים והוא ההוד, שאף את ההוד נתן בפנים יפות יותר ממה שנלטהו (רא"ם): (א)
 לשון לו קח קשיא לרצונו שלא אמר דבר ואמרת כלשון הרגיל, ועל זה תירץ שבצבור שמהה בקש מהקב"ה למנות פרנס טוב
 על ישראל כאילו עליו מוטל לננות החמיל פרשה זו של אחריו צו את בני ישראל לומר אוחס צריך אתה לננות ולא אוחי, והענין
 בכלל מה שאמר כאן פרשת הקרבנות, כי אמר פרשת נחלות והעמיד להם את יהושע להכניסם והם מוכנים לעלות וזכות
 הקרבנות יעלו את הארץ ויתקיימו בה כמו שאמר הקב"ה לאברהם אע"ה צדיק בין הצדיקים, וכן מצינו שהיה שעד שקרנו

אור החיים

חיקף י"ט) אעפ"כ מיהר עשות מאמר ה"י):
 כג. ויסמוך וגו' ויזכה. פירוש לשון צוהתי^(א)
 שהאיר צו הוד הנשמה כמו
 שפירשתי למעלה צמה שכתוב וסמכת, וידויק
 כפי זה אומרו כאשר דבר ה' ציד משה שאין
 משמעות למאמר זה וכי הדיבור הזה ענין הנחפס
 צדי^(ב), אלא פירוש כי ה' דבר שהשפעת ההוד
 יהיה ציד משה ליהושע. עוד ירמוז אל המלכות על

אור בהיר

ר"ל) פי בשלמה שאר מצות שה' צוה לו בלא שאלה עליו לעשות חיקף ומיד, אבל כאן הלא ה' לא צוה אותו אלא מחמת שאלתו ח"כ
 יש שהות. ר"מ) חזי מראה ענוותנותו והפך הקפדתו דדבר. ר"מ) מלשון לוי וההצדקות, כלומר לוייה אותו נאור
 זה. ר"מ) והי"ל כאשר צוה ה' את משה. ר"מ) ע"י סמיכת ידו. ר"מ) פי שם צוה בכל המועדים שיש להקריב

קרבנות שנאמר והק
 זולתם. ר"מ) וז
 ניחומי. ר"מ) כ

אונקלוס

במדבר כח פינחס תסב

לְקֹרְבָנֵי לְאֹתְקָבְלָא בְרֵעֵא תִמְרוּן לְקָרְבָא קְרַמִּי בְּזִמְנֵיהּ
 אֶת־קֹרְבָנֵי לַחֲמֵי לְאִשֵּׁי רִיחַ נִיחֹחַי
 תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֵדוֹ

רש"י

לקב בהיר

למעלה, יפקוד ה', אמר לו הקב"ה עד שאתה מלוני על בני נוח את בני עלי, משל לבת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לבעלה על בניה וכו', כדאיתא בספרי: קרבני. זה הדם (ספרי): לחמו. אלו אימורין (ספ), וכן הוא אומר (ויק ג' ט"ו) והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה^(ב) (ספ): (לחמו. סעודתי כמו (ויאל ה' ח') עבד לחם רב): לאשי. הנחונים לאשי*^(א) מזבחי (ספ): תשמרו. שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדים על גביו^(ג) (ספ), מכאן למדו ותקנו מעמדות (תענית כ"ו): במועדו. בכל יום הוא מועד^(ד) התמידים (ספרי):

תמידים בכל יום לא נקטו חומות ירושלים: (ב) מביא ראיה שאין קרבני לחמי דבר אחד שהוא הדם, מדקרוי לחם דבר הנקטר על האש ואין הדם נקטר (ספרי), אצל קרבני זה הדם דכמיב זהו קריבה והקריבו בני אהרן את הדם, וכאילו כתוב בוא"ו ולחמי (רא"ם), ומה שאמר אימורין אין הכוונה על החלב אלא כל הזבחה נקרא אימורין שהרי עולה היא (בא"י): (ג) ר"ל תיבת לאשי מקושר לתיבת לחמי, כלומר לחם שלי הנריך להנחן על אש שלי המונח על מזבח שלי אותו לחם תשמרו וגו': (ד) דייק תשמרו מלשון שומר העומד על גבי דבר הנשמר, משום דמיותר הוא שהיל"ל תקרבנו לי ודי, ולווי זה לכל ישראל הוא לא לכהנים לבד דכמיב לו את "בני ישראל" וגו' תשמרו להקריב, לפי שקרבן זה קרבן צבור הוא וכל ישראל יש להם חלק בו כהנים לוים וישראלים לזה צריכים כולם לשמרו ולעמוד על גביו, וזה דבר שאי אפשר לעמוד כל ישראל בעזרה ב' פעמים בכל יום, לזה תקנו דוד ושמואל כ"ד משמרות כהונה ולויה ואח"כ הנביאים תקנו כ"ד משמרות מעמדות מישראלים, שכל מעמד ומעמד עומד שם בשבוע שלו והיה הוא שליח לכל ישראל (רא"ם): (ה) ולווי לומר שאין זו סחירה עם מה שנאמר שנים ליום עולה תמיד, שכל יום ויום יש לו מועד קבוע ביום עצמו אם צבקר

שינוי נוסחאות - כאש

אור החיים

שנהגה משהוקם המשכן ויהושע נסמך בשנת הארבעים, ואולי שבה לומר שאם ירצה יהושע להקריב תמידין ומוספין משלו שאינו ראשי הגם שדין ליצור יש לו כדמוכח מכמה מקומות, לזה סדר מלה זו אחר מינוי יהושע ולזה זה שהיה משל ליצור כאומרו לו את בני ישראל וגו' לומר שאין התמידים באים אלא משל ליצור, ולזה כפל לומר ואמרת אליהם לעיכוב, ודקדק גם כן באומרו אליהם ולא אמר להם, לפי מה שפירשתי בפרשת וירא אליו כי ירצה מיעוט זולתו כמו כן במה שלפנינו העיר אותנו שכוונתו למעט^(ה), שוב ראיתי לרז"ל (ילקוט) שאמרו וזה לשונם לפי שהיו ישראל אומרים לשעבר היו המסעות נוכחים והתמידין נובחים פסקו המסעות פסקו התמידין אמר הקדוש ברוך הוא למשה אמור להם שיהיו

נוהגין תמידין ע"כ לשונם^(ה), וע' פנים לחורה: את קרבני לחמי וגו'.^(יט) פירוש לפי שיש בתמידין שלשה מיני קרבן, אחד הקרבת החמיו, ב' עשירית האיפה של מנחת התמיד, שלישי הנסכים, כנגד הקרבת החמיו אמר קרבני, וכנגד המנחה אמר לחמי שנקראה לחם ושניהם כליל לאישים לזה אמר לאשי^(יט), וכנגד הנסכים אמר ריח ניחוחי על שאין בו אלא ריח שהוא אינו לאישים אלא יולק על היסוד ויורד לשיתיך, ובשלשה דברים דקדק לומר בכינוי, קרבני, לחמי, ניחוחי, לומר שכולן של הקדוש ברוך הוא בורא הכל ועדיין ברשותו כאומרו (תהלים כ"ד) לה' הארץ ומלואה ופרשנוהו במקומו^(יט), ודקדק גם כן לומר לאשי בכינוי, לומר שגם האש היא של הקדוש ברוך הוא, ומעשה

אור בהיר

קרבנות שנאמר והקרבתם אשה וגו'. (רמב"ם) שתיבת אליהם יותר מראה ומליין הדבר מתיבת להם וצדאי שבה למעט זולתם. (רמב"ם) וזהו ג"כ מיושב למה נאמר פרשה זו סוף מ' שנה. (רמב"ם) ג' לשונות הללו למה קרבני לחמי ניחוחי. (רמב"ם) פי' ולזה הפסיק בתיבת לאשי בין הג' לשונות. (רמב"ם) אולי שכוונתו על פרשת נח קפיטל ח' פסוק י"א

לְעֹלְתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵיכֶם
 וּלְשִׁלְמֵיכֶם: ל' וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־
 מֹשֶׁה: פפפ

דְּעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵיכֶם
 וּלְשִׁלְמֵיכֶם: א וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
 לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דִּי פְקִיד יְיָ יְהוָה
 מֹשֶׁה: פפפ

לקט בהיר

רש"י

או נדבות שנדרתם כל השנה^(ט) הקריזום ברגל (ספרין)
 (כל זמן שאחיה סס) שמא יקשה לו לחזור ולעלות
 גירושלים ולהקריב נדריו ונמלא עובר בצל תאחר:
 (ח) ויאמר משה אל בני ישראל. להפסיק הענין
 דברי רבי ישמעאל (ספרין) לפי שעד כאן דבריו של
 מקום ופרשת נדרים מתחלת בדבורו של משה הולך
 להפסיק תחלה* ולומר שחזר משה ואמר* פרשה זו
 לישראל, שאם לא כן יש צמטעט שלא אמר להם ז"א
 אלא בפרשת נדרים התחיל דבריו:
 חסלת פרשת פינחם

טז זה פי' עולותיכם ולמנחתים וגו', שלכאורה אינו מובן,
 שנדרים ונדבות היינו עולה ומנחה, אלא אמר הכתוב שג'
 מיני קרבנות יהיו צמועים, א) המוספים הקבועים לחובה,
 ב) עולות רחיה ושלמי חגיגה לאכול ולשמות. לפני ה' ג)
 לשלם נדרים ונדבות מכל השנה, ומה שאמרה תורה לשלם
 חובות דוקא ברגל כדי להקל עלינו דנלאו הכי נריך לעלות
 לרגל (ב"ב), ומה שאמר נדרים ונדבות הוא דוקא צמולו של
 מועד לא צייט (מ"ל: א) אין פירושו שהיה פליק
 אדעתין שלא אמרה להם כלל, זה אינו, אלא מפני שמשונה
 פרשה זו מכל שאר מצוות, שלא שייך בכל השנה אלא יש להם
 זמן קבוע, והקב"ה לא אמר לו שיאמר תיכף לישראל, נוכל
 היה לומר שלא אמרה אלא כל אחד בזמנו מאחר שנאמר

שינוי נוסחאות • הענין לומר (רמב"ן). • ואמרה.

אחריו וידבר משה אל ראשי המטות, לזה הפסיק, שאמרה תיכף, כי תורה היא וללמדה אני נריך בלי הפסק וגבול, ובשעת
 מעשה שלשים יום קודם החג חזר והזהירם רגל רגל בזמנו, וכן בפרשת אמור נאמר וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל
 מהאי טעמא גופא:

אור החיים

א. ככל אשר וגו' את משה. ולא הספיק
 לומר אותו ומוצן שעל משה הוא
 אומר, להעריך שהוא מאמר צפני עלמו שהם דברי
 החורה שמעידה ואומרת שהמאמר ממנו אליהם
 היה ככל אשר לזה ה' את משה^(טז), מה שלא היה

אור בהיר

רסז) ופי' הכתוב הוא עו"ה ויאמר משה אל בני ישראל כל הפרשה ואמירתו היתה ככל אשר לזה ה' את משה:

הפטרת פינחם במלכים א פרק יח

טו וַיְדַבֵּר יְהוָה הַיְהוָה אֶל־אֱלֹהֵיהוּ וַיִּשְׁנֶם מְתַנִּיו וַיִּרְץ לִפְנֵי אַחָאָב עַד־בְּאֵבֶה
 יוֹרְעָאֵלָה: יט * וַיַּגֵּד אַחָאָב לְאִיזָבֵל אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהֵיהוּ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר
 הָרַג אֶת־כָּל־הַנְּבִיאִים בְּחָרֵב: כ וַתִּשְׁלַח אִיזָבֵל מִלְאָךְ אֶל־אֱלֹהֵיהוּ לֵאמֹר כֹּה־

יעשון אלה
 ג וירא ויקנ
 ד והואידקלן
 אתנפשו י
 ה וישכב וי
 ו ויבט והנ
 ו וישב מל
 ו ויאכל וישו
 האלהים ח
 מהידק פה
 בני ישראל
 ויבקשו או
 עבר ורוח
 ואחר הרון
 האש קול
 פתח המעון
 ליהנה ו
 נביאיך הו
 יהנה אליו
 ארם: טו ו
 מאבל מחו
 והנמלט מ
 הפרפים א
 אתאלישנ
 ויעבר אל
 ויאמר אש
 לק: טז וי
 ה

יֹאמֶר יְהוָה אִשִּׁית בְּיִשְׁעַי יַפִּיחַ לִּי הָאֲמָרוֹת יְהוָה אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת כַּסֵּף צְרוּף בַּעֲלִיל

חֲשִׁיבִי הַשְּׁתָּא אָקוּם אָמַר "אֲשׁוּי פּוֹרְקוֹן וְלִרְשִׁיעַי אֶסְחָד בִּישׁוּתָא לְהוֹן: זְמַלִין דִּי מְלִיא

רש"י

יאמר ה' עתה אקום לעורחסי: אשית בישע יפידח 15. אשיתם בישע ידבר עליהם: יפידח. לשון דבור, הרצה יש כספר משלי (כגון ד ה), ונחזקוק (ג ג) ויפח לקץ ולא יכזב. ומנחם פתח אותו לשון מוקט, כמו הפח נשבר (לקמן קד ו): (ז) אמרות ה' אמרות טהורות. הן, שיש יכולת צדו לקיימם, אבל אמרות בני אדם אינם אמרות, שהם מתים ואין צדס לקיים: טהורות. צורות ומקיימות, כל מה שמצטיי עושה, והרי הצטיימי

ישועה ומלכות: כסף צרוף. הרי הן ככסף צרוף הגלוי לכל הארץ: בעליל. לשון גילוי הוא. נלשון המשנה, מן שנראה בעליל מן שלא נראה בעליל כו' (ר"ה כא:). ויש מפרשים בעליל לשון מעלה, וכן פירושו, כסף צרוף בעליל לארץ, כלומר ככסף הצרוף צמחצח שנעפר ובעליון שבו, כי כור המצרף יעשה אדם מן העפר המשצח. לשון אחר, בעליל כמו על, צמוך הריפות בעלי (משלי כו כג), והוא שס כלי שכותשין צמוכו, וכן בעליל הכור שמתכין לתוכו

מצודת דוד

אשית בישע יפידח 15. כאילו אמר אשית ישע ביפידח לו, רוצה לומר אושיע את הבא לאבד את הרשע בהפחת רוח בעלמא: (ז) אמרות ה'. הלא אמרות ה' המה טהורות ככסף הצרוף במקום מגולה במעבה האדמה פעמים רבות, שאז היא טהורה מבלי סיג, וכן אמרי ה' לא יפול מה מהם ארצה, כי כן יהיה שיתן כח ביד המאבד את הרשע:

אבן עזרא

יעקב משד עניינם: עתה אקום יאמר ה'. דרך נבואה: אשית בישע. כמו לכו לחמו בלחמי ושתו בייך מסכתי (משלי ט ה), והטעם אשית ישע אשר יפידח 15 ידבר, כמו יפידח כובים (שם ו יט), והוא דבק עם הפסוק הבא אחריו: (ז) אמרות. והטעם כי

מצודת ציון (ז) בעליל. במקום מגולה, ובמשנה בין שנראה בעליל (כא) השנה כא:)

לארץ. כמו בארץ: ט) כרום. כמו כ זלות. מלשון זולת, ומלשון

השם יושיע מיד אלה המגבירים בלשונם, ההוגה בתורתו, על כן אתה תשמרם. ומלת בעליל כפול הלמ"ד, כדרך סגור (שם כו ט), והוא מגזרת ובעל הארץ שהוא אדניה, ויהיה כסף צרוף כסף אדוני הארץ:

רד"ק

ורואה, ומאנקת אביונים שאני שומע, עתה אקום יאמר ה'. להושיעם: יאמר ה'. הוא דרך נבואה: אשית בישע יפידח 15. אשית העניים בישע מאשר יציבו להם פחים ללכדם: (ז) אמרות ה'. ואם תאמרו כי מה שיאמר ה'

מדרשי חז"ל

אמת לאמיתו גורם לשכינה שתתלק מישראל, שנאמר: משוד עניים מאנקת אביונים עתה אקום יאמר ה' וגו'. (סנהדרין ז).

אמר ר' יודן, גדול גזל של עניים מעוון דור המבול, דכתיב ה' למבול ישב, כביכול בשיבה נפרע להם, והכא כתיב עתה אקום יאמר ה' אינו נפרע אלא בקימה: אשית בישע יפידח לו, רבי אושיעא אמר כשאשית ישועה על אלו ארתיח מידת הדין על אלו. (ילקוט"ש).

(ז) אמרות ה' אמרות טהורות. כל מה שמוהיר הקב"ה על ישראל כשכיל טהרתן וקדושתן. אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם שני פעמים. משל לטבח שנכנס ויוצא לפני המלך, אמר ליה המלך גזורני עליך שלא תראה מת כל ימי חיך שלא תטמא אותי, כך הקב"ה גזור על הכהנים מפני שנכנסים בבית המקדש. (תנחומא). אמרות טהורות. אמר ריב"ל: מציוני שעיקם הכתוב שתיים

ושלש חיבות שלא להוציא לשון מגונה. דבר אחר, אמרות ה' אמרות טהורות, אמרות בשר ודם אינן אמרות. (ילקוט"ש). תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם ישב הקב"ה ודרש וחקר ובחן וצרף את כל התורה כולה, ומיום שנברא העולם עד אותה שעה וכל דבר שהוא מדברי תורה, דורשו וחקרו וצורפו ברמ"ח פעמים כנגד רמ"ח איברים שבאדם, ואחר כך הוציאו מפיו וקבעו בתורה שנאמר: אמרות ה' אמרות טהורות. (תנא דבי אליהו).

כסף צרוף בעליל וגו'. בין שנראה בעליל ובין שלא נראה בעליל מחללין עליו (על קידוש החודש) את השבת, מאי משמע דהאי עליל לישנא דמיגילי הוא, אמר ר' אבהו: אמר קרא אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מוזקק שבעתים. (ר"ה כא:).

בעליל לארץ מוזקק שבעתים. אמר רבי ינאי: כל דבר ודבר שהקב"ה אמר למשה אמר ליה מ"ט פנים טהור ומ"ט

דכין סימא סיניא פבורא על ארעא זיקק שבכתי ומנין: ח אנה"י תנצרתון לצדיקיא תנצרתון מן דרא בישא הדין לעלמין: ט חזור חזו

ההבז והכסף. וזה אינו נראה, ל המלחם שכותשין לתוכו אלא י צו, שקורין פילאנ"ץ בלע"ז. לשו בעל יד, כלומר אדון הארץ, השם, וגם מרגום יונתן הוא לש אמרותיו כסף צרוף מאדון ג שהוא צירף וזיקק אותם (פי שבעתים). מדרש אגדה יש ומ יושע דסכנין צסס ר' לוי מינוו

מצודת ציון

לארץ. כמו בארץ: ט) כרום. כמו כ זלות. מלשון זולת, ומלשון

שבעתים. פעמים רבות: (ח) אתו תשמרם על אמרות השם ותצד כמו אלה, ופירושו כי בני דורו

לא יקום, לא כן, כי אמרות ה' אין בהם סיג וכולם אמת, והם כ שהוא מוזקק שבעתים. ופירוש בעל הארץ, ופירושו אדון הארץ, כפול למ"ד הפעל בשקל סגור האלה הם כסף צרוף מאדון ה: כלמ"ד הרגו לאבנר (ש"כ ג ל), הידיעה. ויש מפרשים בעליל הבי

פנים טמא, אמר לו רבונו של עו הבורר של הלכה, אמר לו אחרי מטהרין טהור רבו מטמאין טמא. רבי אמר: תלמיד ותיק היה לו לרבי עקי השרץ במ"ט פנים ומטמאו במ"ט פני תלמיד ותיק היה לו לרבי מאיר וסוג השרץ במ"ט פנים, הוי מוזקק שבעת פתח קרייא בפרשת פרה אדומה שיש ז' שרפות, ז' הזיות, ז' כבוטים, ז' מט כהנים. ואם יאמר לך אדם חסרין הב ואהרן בכלל היו. (ילק

רְבִינְיָן סִימָא סְנִינָא בְּכוּרָא
 עַל אֲרֵעָא זִיקָא שְׁבַעֲתֵי
 זְמִינִין: ח אֲנִתְ יִי תְנַצְרִינִין
 לְצַדִּיקָא תְנַצְרִינִין מִן
 דְרָא בִישָׂא הַדִּין
 לְעִלְמִין: ט חֲזוֹר חֲזוֹר רְשִׁיעִיא מְהֻלְכִין פְּעֻלְקָא דְמַצְצָא דְמִיהוֹן דְבְנֵי נְשָׂא:

הזהב והכסף. זה אינו נראה, לפי שאינו קורא עלי המכתש שכותשין למוכו אלא יד המכתש שכותשין זו, שקורין פילאנ"ץ בלע"ז. לשון אחר, בעליל לשון בעל יד, כלומר אדון הארץ, ושנה המלה כנגד השם, וגם תרגום יונתן הוא לשון אדנות, ואמר כי אמרותיו כסף צרוף מאדון הארץ, שהוא השם שהוא צירף וזיקק אותם (ס"א א"ט): מזוקק שבעתים. מדרש אגדה יש ומיושע על הסדר. ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי טינוקות שהיו צמי דוד

מצודת ציון
 דארץ. כמו בארץ: ט) כרום. כמו כראם, והוא מן החיה: זלות. מלשון זולת, ומלשון זולל ורעבתן:

אבן עזרא
 סביב והטעם שהם משוטטים בכל מקום להרע. ופירוש זלות קלון, כמו יקר מזולל (ימיה טו יט) כי הייתי זוללה (איכה א יא), כל מכבדיה הזילוה (שם א

לא יקום, לא כן, כי אמרות ה' הם אמרות טהורות אין בהם סיג וכולם אמת, והם כמו כסף צרוף וכסף שהוא מזוקק שבעתים. ופירוש בעלי"ל דארץ. כמו בעל הארץ, ופירושו אדון הארץ, והבי"ת שרש והוא כפול למ"ד הפעל בשקל סגור, כלומר האמרות האלה הם כסף צרוף מאדון הארץ. ולמ"ד לארץ כלמ"ד הרגו לאבנר (ש"כ ג ל), או במקום ה"א הידיעה. ויש מפרשים בעלי"ל הבי"ת שמוש, ופירושו

מדרשי חז"ל
 פנים טמא, אמר לו רבונו של עולם מתי נעמוד על הכרוז של הלכה, אמר לו אחרי רבים להטות רבו מטהרין טהור רבו מטמאין טמא. רבי אבהו בשם ר' יוחנן אמר: תלמיד ותיק היה לו לרבי עקיבא שהיה מטהר את השרץ במ"ט פנים ומטמאו במ"ט פנים. וכן תני רבי חייא תלמיד ותיק היה לו לרבי מאיר וסומכוס שמו מטמא את השרץ במ"ט פנים, הוי מזוקק שבעתים. ר' שמעון בן פוי פתר קרייא בפרשת פרה אדומה שיש בה מז' ז', ז' פרות, ז' שרפות, ז' הזיות, ז' כבוטים, ז' מטמאים, ז' טהורים, וז' כהנים. ואם יאמר לך אדם חסרין הם, אמור לו אף משה ואהרן בכלל היו. (ילקו"ש).

ט) סביב רשעים יתהלכון. אמר רב הונא: כל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע, שנאמר: סביב רשעים יתהלכון. אמר אביי, לא אמרן אלא דלא מהדר אפיה לבי כנישתא, אבל מהדר אפיה לבי כנישתא לית לן בה. מאי כרום זולת לבני אדם, אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזוללין בהם. ר' יוחנן ור' אליעזר דאמרי תרווייהו, כיון שנצרך אדם לבריות פניו משתנות ככרום, שנאמר: כרום זלות לבני אדם. מאי כרום, כי אתא רב דימי אמר: עוף אחד יש בכרכי הים וכרום שמו וכיון שהחמה זורחת עליו מתהפך לכמה גוונים. (ברכות ו:).

סביב רשעים יתהלכון. רבי יהודה אמר: סביב לרשעים

אקום
 זירקון
 שוחא
 מליא
 צרוף
 גלשון
 יל כו'
 וכן
 הצרוף
 יעשה
 ל כמו
 זס כלי
 למוכו
 יל (שם)
 נ אמרי
 ההוגה
 כפול
 ז ובעל
 ו אדוני
 ז בישע
 אמר ה'
 אמרות
 ילקו"ש.
 ו ודרש
 שנברא
 י תורה,
 ו איברים
 שנאמר:
 .
 בין שלא
 ת השבת,
 ר' אבהו:
 י' מזוקק
 : כל דבר
 חזר ומ"ט

אדם: יפ יג א למנצח מזמור לדוד: ב עד-אנה יהיה תשכחני נצח עד-אנה תסתיר

א לשכחא תשכחתיא
לדוד: ב עד אן
תשליני לעלמין עד אן

המזמור יז אפך מני:
עד אן אשוי מלפא
בנפש דנא בלבני ימם
עד אן יתרים בעל דכבי
עלי: ד אסתכל וקבל
עלותי יי אלהי אנהוי
עיני באורייתך דלמא
אחוב ואדמוך עם תיבי
מורתא: ה דלמא יימר
יצרא בישא אשלטתיה כ

רש"י

מקנאחס שעיינס רעה צגדולתי שנלקחתי מאחרי האן למלך, וזה פתרונו, כרוס זלות לצני אדם, כשמתרומם איש הזולל צעיני בני אדם, וזה דוגמא האמור צמקוס אחר אן מלכו הצוניס (לקמן קיס כט), ומדרש אגדה פותרו על ישראל לעתיד לצא כשיתרוממו. ומנחס פתר כרוס זלות לצני אדם,

מצודת דוד

הולכים סביבות האביון ללכוד, כמו הראם הזולל אשר טובב הולך לטרוף בני אדם, ולזה אין שמירה להאביון כי אם על ידיך (ב) עד אנה. עד

כראס הזולל לאכול בני אדם, ויהיה כרוס כמו רוס וראס, וזלות כמו זולל וסונא (דברים כא ט), וכן פתרונו, סבי רשעים יתהלכו, סביצות העני הולכים רשעים לצנעו חנס, כרוס זלות לצני אדם: (ב) עד אנה. ארבע פעמים כנגד ארבעה גליות, וצביל כל ישראל נאמר:

מצודת ציון

(ב) עד אנה. עד מתי: נצח. לעולם:

אבן עזרא

וטובא (דברים כא ט), והראשון נכון: (א) למנצח, עד אנה. הטעם, אם לא יהיה נושע מאויביו ידמה לעיני בני אדם כי אלהיו שכחו, או לא ידע אשר

(ח), והוא חסר, הראוי כרוס אנשי זולות, כדרך וגבורתך במלחמה (ישעיה ג כה), אל תהי מרי (יחזקאל ב ח) ואני תפלה (לקמן קט ד), ויש אומרים מן זולל

רד"ק

כשיתרוממו הרשעים הוא זלות ושפלות לבני אדם. וזולות הפך הכבוד והוא שם. והזיין בקבוץ שפתים: (א) מזמור לדוד. זה המזמור אמר דוד בעת שהיה

בצרה מאויביו, או נאמר על לשון הגלות והוא הנכון: (ב) עד אנה. כמו עד מתי: תשכחני. לפי שתניחני בגלות זה כמה שנים יאמרו כי שכחתי, או יודע

מדרשי חז"ל

צדיקים מתהלכין. בשעה שהצדיקים יוצאים מגן עדן ורואים רשעים נדונין בגיהנם נפשם שמחה עליהם, הדא הוא דכתיב ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים כי באותה שעה צדיקים נותנין שכח על היסודים שהביא עליהם בעולם הזה. כרוס זלת, כרוס כתיב כשירומם הקב"ה כרוס בזוי שהיה לו בעולם, אלו ישראל שנאמר: כי כרוס ה' צבאות בית ישראל. רבי נחמיה אמר: סביב רשעים להצדיקים מתהלכין. בשעה שהרשעים יוצאים מגיהנם ורואים את הצדיקים בשלוח בגן עדן, נפשו מתמעטה עליהם, ואימתי, כרוס זולות בשעה שהקב"ה ירומם מצות בניות שבתורה, מה לך יוצא לסקל על ששמרתי את השבת, מה לך יוצא לשרף על שאכלת מצה, ועל שמלתי את בני ועשיתי רצון אבי שבשמים. (ויקרא רבה לא).

לפי שאמרתי ד' פעמים עד אנה, כך אני עתיד למסור אתכם ביד ד' מלכויות ואתם עתידים לומר עד אנה ה' ארבעה פעמים. אני אמרתי עד אנה מאנתם, עד אנה ינאצוני, ועד אנה לא יאמינו בי, עד מתי לעדה הרעה הזאת, ואתם אומרים לפני ארבעה פעמים עד אנה. עד אנה תשכחני, עד אנה תסתיר את פניך, עד אנה אשית עצות. עד אנה ירום אויבי תשכחני בבבל, חסתיר במדי, אשית עצות כיון, ירום אויבי באדום. (ילקו"ש).

תשכחני נצח. אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, רבונו של עולם יש מלך בלא כסא ובלא עטרה ובלא פלטיין עד אנה ה' תשכחני נצח, אנשית (פירוש: שכחת) מה דאמרת לשמואל וגם נצח ישראל לא ישקר. אמר להם הקב"ה, ואני שכחתי אתכם והלא אתם שכחתם אותי דכתיב שכחו אל מושיעם, וכי אני הסתרתי פני מכם והלא אתם הסתרתם פניכם ממני שנאמר: כי פנו אלי עורף ולא פנים. אמר להם הקב"ה בעולם הזה הסתרתי פנים מכם, אבל לעולם הבא כי עין בעין יראו בשוש ה' ציון. (שם).

רב הונא אמר: כל שאינו נכנס לבית הכנסת בעולם הזה אינו נכנס לבית הכנסת בעולם הבא. אמר רבי יוחנן מאי טעמא, סביב רשעים יתהלכו, לעתיד משמע. (ירושלמי ברכות פרק ה).

(ב) עד אנה ה' וגו'. אמר ר' יצחק: מידה כנגד מידה

נושאי הפרק

- (א) קריאה לה' עד מתי ימשך המצב הקשה.
- (ד) תפלה ותחינה להצילהו מהרה.
- (ו) בטחון בחסדי ה' והודאה על חסדו.

(7) פן אישן

מצודת צ
(ח) יכלתיו. מלשון

האירה עיני. להתחכם בעצה נפשי: (ה) פן יאמר. אם לא ליפול בארץ: (ו) ואני מעולם

קרהו: (ג) עד אנה. אחרוב וא עת, בעבור היגון שהוא בלבני אויבי עלי. (ד) הביטה. כנגד אישן שינת המות, כי השמוח

אתה בעיני ותסתיר פניך מן וברש ד' פעמים עד אנה נ אנה אשית. עד אנה אצטרך איך אמלט מהצרה שאני בה: י היום שאדם מתעסק בצרכי ה' לא כן, כי רבות אנוחותי: יד ימשל בני: (ד) הביטה. כנגד פניך ממני, אמר הביטה ענו

(ג) עד אנה אשית עצות בני משועבדת למלכויות, תורה וכ אותם בנפש, מילה אני עושה וי (שם).

(ד) האירה עיני פן אישן המ דמיתה אלא קרב תחיית המת בשינתא דמלכוורה (ה) פן יאמר אויבי יכלתיו וגו' באיזה טרמיסא (פירוש: תוקף הללו, אמר ליה שאני בוטח בהו כסתתי, באותו חסד שנאמר: בו

סדר אָמַר

פְּרָשָׁה כו

מסורת המדרש
א. ר' תנחום פתח אמרות ה' תנחומא חוקת ד. תנ"י ה. פדר"כ פ"ד (פרה) (כה"ע). יל"ש כאן תרכו. תהלים תרנח. וה' א' אמת למה הוא אמת ירושלמי ברכות פ"א ה"ה. סנהדרין פ"א ה"א. שמו"ר ה. יד. ויק"ד ג. ג. שהש"ר א. ט. תנחומא אמור ב. חוקת ד. תנ"י אמור ג. חוקת ה. פס"י פ"ד (פרה) ד. פדר"כ פ"ד. ל. ע"ע ב"ד פא. יב.

Te א. (כא, א) 'אָמַר אֵל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אֶהֱרָן רַבֵּי תִנְחוּם בְּרַבֵּי חַנִּילָאִי פִתַּח (תהלים יב, ז) 'אֲמָרוֹת ה' אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת' אֲמָרוֹת ה' אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת אֲמָרוֹת בְּשׂוֹר וְדָם אֵינָן אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת בְּנֵהֶג שְׁבַעֲוֹלָם מְלָךְ בְּשׂוֹר וְדָם נִכְנָס לַמְדִינָה כֹּל בְּנֵי הַמְדִינָה מְקַלְסִין אוֹתוֹ וְעָרַב לוֹ קְלוּסָן אָמַר לָהֶם לְמַחַר אֲנִי בּוֹנֵה לָכֶם דִּימוֹסִיאוֹת וּמְרַחְצָאוֹת לְמַחַר אֲנִי מְכַנִּים לָכֶם אִמָּה שֶׁל מַיִם יֵשֵׁן לוֹ וְלֹא עֶמֶד הֵיכָן הוּא וְהֵיכָן אֲמָרוֹתָיו אֲבָל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינּוּ כֵן אֱלֹא (ירמיה י, י) 'וְה' אֱלֹהִים אָמַת' לְמָה הוּא אָמַת אָמַר רַבֵּי אֲבִין (שם שם, שם) שְׁהוּא אֱלֹהִים חַיִּים וּמְלָךְ עוֹלָם' אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת' L

א. "אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו", ככל הכתוב בפרשת טהרת הכהנים מטומאת מת ותי "אמירות" "אמור ואמרת", רבי תנחום ברבי חנילאי — כשבא לדרוש ולפרש פרשה זו וכעם כפילות הכתוב "אמור ואמרת", פתח — לדורשה מפסוק זה: "אמרות ה' אמרות טהורות, כסף ציוף בעליל לאוץ, מזוקק שבעתים", שגם כאן מזכיר הכתוב "טהורות" וכופל "אמירה" שתי פעמים "אמרות ה' אמרות" וידרש פסוק זה בכמה אופנים, עד שידרש (להלן בסיומן ג), לענין פרשתנו, ודרוש תחילה: לכן כפל כאן הכתוב לומר על אמרות ה' שתי פעמים "אמרות", לדייק ולומר: "אמרות ה' — רק הן — אמרות טהורות, להן ראוי לקרוא "אמרות" — קיימות, אבל — אמרות בשר ודם אינן אמרות טהורות", אין ראוי לקרוא להן כלל "אמרות" — קיימות, ולמה, שכן — בנוהג שבעולם, מלך בשר ודם נכנס למדינה — ממדינת מלכותו, לבקר בה; כל בני המדינה מקלסין אותו — בשבחים ושירים — וערב לו קילוסן, ובשכר כן הוא — אומר להם: "למחר אני בונה לכם דימוסיאות — בנינים לצרכי ציבור — ומרחצאות — לרבים בהם ולנכבדים, למחר אני מכניס לכם — אל חוץ-העיר, ממקורות המים שמחוץ לעיר — אמה של מים" (=תעלה מובילה מים ממקום למקום, רחבה ועמוקה כאמת ידו של אדם בלבד), ולמחר המלך הזה — ישן לו ולא עמד — חי משינתו, היכן הוא והיכן אמרותיו?! אבל הקב"ה אינו כן, אלא — כמו שהנביא משבח וואמר: "וה' אלהים אמת, הוא אלהים חיים ומלך עולם", למה הוא — משתבח בשבחה ונקרא בתואר — "אמת", אמר רבי אבין: כאמור בסופו של הפסוק, וכלומר, מפני — "שהוא אלהים חיים

היא חכמה, וכמשאחז"ל (פסחים קי"ט ע"ה) על פסוק ולמכסה עתוק, אמנם לגדולים וחשובים מגלין מיד, ולמפקפקין אין מגלין לעולם כי הם מתרזים ומפקפקים ומחלזלים בדברים העומדים צדומו של עולם.

→ ונבוא אל המכוון בעזה"י, ונאמר כי דיבור הוא דיבור כללי בלי פירוש עומק הענין, ואמירה הוא אמירה מפורשת וגלויה, והקצ"ה אמר למרע"ה דבר אל צ"י, בתחלה בדיבור כללי, ואח"כ כשיהי' הדבר מיושב בהם אח"כ לאמר לפרש הענין הדק היטב. וכן עשה מרע"ה וגלה לנו זה צפי מועדות שאמר לו הקצ"ה דבר לאמר, ומי"מ לא כתיב ולא וידבר משה את מועדי ה' אל צ"י, ולא אמירה כלל, כי עדין לא גילה להם רזי התורה ואמירה ברורה אך סוף מי שנה שכבר עמדו על הדעת, כדכתיב [דברים כ"ט ג'] ולא נתן ה' לכם לב לדעת וגו' עד היום הזה, ע"כ שם בסוף פי' מועדות שבפנחס כתיב ויאמר משה אל צ"י, אז גילה להם כל רזי המועדים, וזה צנה אז לכל פרשיות התורה. ואמנם צפי קדושת כהנים שדיבר משה עם אהרן ושני בניו קדושי עליונים, לא העלים מהם כרגע, ע"כ לא הזכיר דיבור כלל כ"א אמור אל הכהנים ואמרת אליהם הכל מפורש ושום שכל. וחשי"ה הדיבור ברשעים גמורים התפלל דעשי"ה אמרות ה' אמרות שהם עבורות מזוקקות שבצדתיים אתה ה' השמר מן הדור זו לעולם, ולא יתגלה להם האמירה ברורה כי סביב רשעים יתהלכון לבקש תואנה, כרום זלות, וכאשר דרשו חז"ל [ברכות ו' ע"ג] שמחלזלים בדברים העומדים צדומו של עולם. L

לא יקרתו קרחה בראשם וגו'. אזכרה שלא ילמדו להסכל בשלשה דברים שאמר עקביא [אבות פי"ג מ"א], ולכן לא יקרתו בראשם התחלת הווייתם מאין באת, ובפאת זקנם לא יגלחו הוא סוף אדם למות, פאה הוא סוף זקנם הוא ימי זקנה, גם בזה לא ילמדו, ובצערם לא ישרעו שרעת הוא זכרון יום הדין ככלות שארך וצערך, לא תלמדו לכל זה, אלא קדושים יהיו לאלקיהם וגו' בגדולת הצורה ית' יתבוננו. ועד"ז אמר [להלן כ"ג י'] והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן, קציר הוא כנוי למעשי בני אדם, אמר שראשיות כל המעשים הם עינים חצי התורה א"ה, מעים חצי הקנאה שחלוי בכבוד, ראש מוח חצי המתגאה, ר"ת עימרי עינים מעים ראש, יציאם אל התי"ת הכהן אשר יהי' צימוס ההם וילמד אותו איך יתקיים והניף את העומר

א"ה כי העין רואה והלב חומד (רש"י במדבר ט"ו ל"ט), וכע"ז בחנומא שם.

ח"ו מיתת הקטנים אם לא יתעוררו על מיתת הלדיקים ויגרמו להם חיים.

אמור אל הכהנים בני אהרן וגו' לנפש לא יעמא בעמיו. יש לפרש בדרך רמז דהרי מדתו של אהרן הוא אהב שלום ורודף שלום ועי"ז מקרב את הבריות לתורה [אבות פי"א מ"ב], ואמרין ביומא [ע"א ע"ב] דשמע"י ואצטלוין אמרו לכה"ג ייתון בני עממין לשלם דעבדין עובדה דאהרן ואל ייהי בר אהרן לשלם דלא עבד עובדה דאהרן ע"ש, ועכ"פ עיקר בני אהרן נקראים על שם שעושים עובדה דאהרן, ואמרין בגמרא (סנהדרין ק"ז ע"ב) דשמאל דוחה וימין מקרבת שלא ידחו עושי רשעה לגמרי חולי יהי' לו יכולה להשיבם, אמנם אם יש לחוש שאותם אנשים רשעים יוכלו להשתע ולהסיר לב שאר אנשים יראים, יש אז חיוב להסיר קוליס מן הכרם, ואינו ראוי משום ספק רחוק חולי יוכל להשיב וכניסו או יניח כולם בספק. וזה אפשר שאמר כאן אמור אל הכהנים בני אהרן, דהיינו שיעשו עובדה דאהרן שיהי' להם מידתו אהב שלום ורודף שלום ומקרב את הבריות לתורה. וזה אפשר ג"כ לרמז צמה שהזהיר גדולים על הקטנים, קטן היינו במדותיו העובים. ושזו אמר שלא יטעו לסבור שאפילו במקום שיש לחוש שע"י קירוב הזה יקלקלו אחרים ג"כ יהי' אהב שלום ומקרב, לכך מסוים ואמרת אליהם לנפש, בשביל נפש אחת שאפשר שתזיח משם לא יעמא בעמיו, לא יניח הוודאי שהם עמיו (שעושין מעשה עמו), לא יניחם בספק להתמאות משום אפשרות שישו אותו בתשובה.

7e אמור אל הכהנים וגו' ואמרת. במדרש רבה רבי תנחום בר חיילאי פתח אמרות ה' אמרות עבורות כסף לרוך בעליל לארץ מזוקק שבצדתיים אתה ה' השמר תלמי מן הדור זו לעולם סביב רשעים יתהלכון כרום זלות לבני אדם. וי"ל הנה בכל התורה וכן צפי המועדות [להלן כ"ג א'] כתיב וידבר ה' אל משה לאמר, ולבסוף כתיב וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל, לא כתיב אמירה אלא דיבור ממש לישראל, ואמנם צפי המועדות שבפנחס כתיב וידבר ה' אל משה לאמר לו את בני ישראל וגו', ולבסוף ויאמר משה אל בני ישראל באמירה לא בדיבור. והענין כי אחז"ל פי"ב דמס' ע"ז [ל"ה ע"א] טעמא דגזירה חדשה לא מגלין הטעם עד תריסר ירחי שאז כבר נתפשטה בכל ישראל כדי שלא יתרחקו המון עם עליה, ומטעם זה אין לגלות עמקי טעמי המצות וסודותיהם ועיקר פירושיהם בקטנותם של תלמידים, אלא ילמדו הפשוט ועיקר דיני המצוה ויסוד הכוונה ולא עומק הענין עד שיתיישבו בדעתם יראת ה'

האון ריניו משג סוטר צ"י

בכל משבתותיכם: ס' וספרתם לכם
ממחרת השבת מיום הביאת את-

טו ותמנון לבון מפתר יומא מברא
מיום איתואיבון ית עומרא

לקט בהיר

רש"י

בכל משבתותיכם. נחלקו בו חכמי ישראל, יש שלמדו
מכאן שהחדש נובג בחולה לארץ (ת"כ - קידושין ל"ג), ויש
אומרים לא זה אלא ללמד שלא נלטו על החדש אלא
לאחר ירושה וישיבה^(כ) משכבשו* וחלקו (קידושין סג):
(טו) ממחרת השבת. ממחרת יום טוב^(כא) (מנחות
שינוי נוסחאות * משיכשו וחלקו.

כרמל כלומר מיד אחר הקצירה נאכל כמות שהוא עלי ניסול
ואפייה, ויש שאופין אותו קצת על האור שהאור ממתקו
ויותר ערב לחיך, וזה נקרא קלוי או קליות מממת ששקף,
והוא לשון ארמי מלשון חז"ל מקלי קלי להו לאיסורא, וכן
אמר הכתוב קלוי באש, ויש שאופין ושורפין אותו כל כך
שתחייבש ונטמן ועושין ממנו לחם ומזונות, ואמר הכתוב
שכן כרמל וצין קלוי וצין לחם לא תאכלו קודם העומר מן המנחה חדשה: (כ) דהיינו י"ד שנים אחר בואם לארץ, ופי'
בכל מושבותיכם לפי"ז בכל ישיבותיכם כשתחייבשו במקומכם לגמרי: (כא) נחפרש לעיל בפסוק י"א:

כרמל כלומר מיד אחר הקצירה נאכל כמות שהוא עלי ניסול
ואפייה, ויש שאופין אותו קצת על האור שהאור ממתקו
ויותר ערב לחיך, וזה נקרא קלוי או קליות מממת ששקף,
והוא לשון ארמי מלשון חז"ל מקלי קלי להו לאיסורא, וכן
אמר הכתוב קלוי באש, ויש שאופין ושורפין אותו כל כך
שתחייבש ונטמן ועושין ממנו לחם ומזונות, ואמר הכתוב
שכן כרמל וצין קלוי וצין לחם לא תאכלו קודם העומר מן המנחה חדשה: (כ) דהיינו י"ד שנים אחר בואם לארץ, ופי'
בכל מושבותיכם לפי"ז בכל ישיבותיכם כשתחייבשו במקומכם לגמרי: (כא) נחפרש לעיל בפסוק י"א:

אור החיים

בניסן שהוא יום השבת האמור כאן מקלח היום
היו עדיין בארץ מצרים^(כ) לזה ילו ה' לספור
ממחרת, והגם כי זה היה בפסח מצרים^(כ),
כמשפט הזה יעשה באותו פרק עלמו מידי שנה
בשנה, כי כמו כן יעשה בסוד ה'י^(כ) כידוע לידעי
חן. וכפי הפשט לזכרון העובר ביום השבת לזכרון
כי ששת ימים (שמות ל"א י"ז) והמשכיל יצין^(כ).
ועיין מה שפרשתי בפרשת בראשית בפסוק (ב' א')
ויכל אלהים ביום השביעי, ובדרך רמז רמז באומרו
וספרתם על דרך אומרים ז"ל כי נשמות עם בני
ישראל הם בצחינת הלוחות, ובאמצעות תחלואי
הנפש ועומאת התיעוב יתלכלכו ויחשיך אורם,
וארז"ל (ויק"ר ל"ב) כי הלוחות סנפרינון היו. לזה
אמר וספרתם לכם פירוש באמצעות מנין זה אחס
מאירים כסנפרינון את עלמיכם^(כ):

שפירשתי בפרשת בא (י"ג מ"ג), והמוטיל לפסוח
המשחית על צחיכה^(כ), וכאן אמר כי פסח דורות
יעשוהו לה' לשם ה' הגם שאין בו אחד משחיה:
טו. וספרתם לכם וגו'. אומרו לכס^(כ) ללד
שינו ה' לספור שבע שבתות,
ואמרו ז"ל (זוהר ח"ג ל"ז) כי ללד שהיו בטומאת
מצרים ורלה ה' להזדווג לאומה זו דן זה כמשפט
גדה שדינה לספור ז' נקיים, ולזה שסיספרו ז'
שבעות ואז יהיו מוכשרים להכניסם כלה לחופה,
והגם כי שם ז' ימים וכאן ז' שבעות, ללד הפלגת
הטומאה, וגם היותה בכללות ישראל שיער התמים
דעים כי כן משפטם, ועיין מה שפרשתי בפסוק
(יתרו י"ט א') בחדש השלישי ללאת וגו', והוא
מאמר הכתוב כאן וספרתם לכם פי' סיבת ספירה
זו הוא לסיבתכם לעהרתכם שזולת זה היקף היה
ה' נותן לכם התורה, ולדרך זה ידוייק על נכון טעם
ממחרת השבת ולא מיום השבת עלמו, כי כן משפט
הספירה שיהיו כל הימים שלימים, וללד שיום ט"ז

ממחרת השבת מיום וגו'.י^(כ) פירוש מעכשיו
קודם שתכנסו לארץ ממחרת השבת,
וכנגד אחר ביאתם לארץ אמר מיום הביאתם וגו',

אור בהיר

דוקא בלילה. קג) פי' כדי ליתן מדמו על המזוזות. קד) לא כמו שאמר שנת הוא לה', פסח לה', חג המזות לה'
וכו'. קה) פי' בטומאה. קו) אבל לדורות שאין טומאת מצרים למה לא נספור מיום ט"ו. קז) שכל שנה באותו זמן
נעוור טהרתם של יוצאי מצרים ומעמד הנבחר יום קבלת התורה. קח) לא זכיתי להבין זאת, וראיתי שרואים להגיה כיום השבת,
ור"ל כמו השבת היא זכר לשעבר שבו שנת ה' וכו' כ"כ הספירה זכר לשעבר, ודוקא אחר השבת ע"כ, ולא הנאמי פירוש זה בשום אופן,
ראשית למה בחר למשל דוקא את השבת הלא כמה וכמה מצות שטעמם זכר על שעבר, מלה, מרוח, סוכה וכו' וכו', שנית שאמר
והמשכיל יצין, מה זה השכלה גדולה שצריך לדבר זה, והשלישית שגמר אומר ועיין צפ' ויכל וגו', ושם לא מלאתי רמז לדבר זה. ואפשר
שטענות הדפוס יש כאן, ומחיצת והמשכיל עד חיצת השביעי צריך להיות אחר חיצת לידעי חן, ואז נכון כי שם נאמר בדברינו שכל שנת
נעוור הנריאה. קט) ויחורו להיות בצחינת הלוחות. קי) ק"ל למה ב' סימנים, ואח"ל שממחרת השבת אינו מסיים, למה

דוקא בלילה. קג) פי' כדי ליתן מדמו על המזוזות. קד) לא כמו שאמר שנת הוא לה', פסח לה', חג המזות לה'
וכו'. קה) פי' בטומאה. קו) אבל לדורות שאין טומאת מצרים למה לא נספור מיום ט"ו. קז) שכל שנה באותו זמן
נעוור טהרתם של יוצאי מצרים ומעמד הנבחר יום קבלת התורה. קח) לא זכיתי להבין זאת, וראיתי שרואים להגיה כיום השבת,
ור"ל כמו השבת היא זכר לשעבר שבו שנת ה' וכו' כ"כ הספירה זכר לשעבר, ודוקא אחר השבת ע"כ, ולא הנאמי פירוש זה בשום אופן,
ראשית למה בחר למשל דוקא את השבת הלא כמה וכמה מצות שטעמם זכר על שעבר, מלה, מרוח, סוכה וכו' וכו', שנית שאמר
והמשכיל יצין, מה זה השכלה גדולה שצריך לדבר זה, והשלישית שגמר אומר ועיין צפ' ויכל וגו', ושם לא מלאתי רמז לדבר זה. ואפשר
שטענות הדפוס יש כאן, ומחיצת והמשכיל עד חיצת השביעי צריך להיות אחר חיצת לידעי חן, ואז נכון כי שם נאמר בדברינו שכל שנת
נעוור הנריאה. קט) ויחורו להיות בצחינת הלוחות. קי) ק"ל למה ב' סימנים, ואח"ל שממחרת השבת אינו מסיים, למה

דארמוח
יהונו כ"
שבועתי
יומין ור
קדם י"
לחם א'
תרון ע'
יתאפין

סי"ה: ת
מצטרב, ו
(טו) ה"
שזיעתא:
תספרו.
יום (ש)
חדשה ל
אני זכו*
השבת ה'
מסורם
הראשונה
מנחת הט
מן השעור
ולא מחול
חרומה ו
החדשה ה
המנחות י'
לא תקרב
שינוי נוסחאות

ואומר אני
מדברי רש"י
ומציאו, ואנ
למדו זאת נ
ובשתי הלמו
החדש קודם
לקמן בפסוק
ולשם בכוריו
קראה בכור
בכורים לקץ

עֶמְרֵה תִּתְּנֶנָּה שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת תְּמַיְמָת
 תִּתְּנֶנָּה: מִן עַד מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת
 הַשְּׁבִיעִית תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם
 וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה:
 מִמּוֹשְׁבֵיכֶם תָּבִיאוּ לָחֶם
 תִּתְּנֶנָּה שְׁתַּיִם שְׁנַי עֶשְׂרֵים סֶלֶת
 תִּתְּנֶנָּה חֶמֶץ תֹּאפִינָה בַּכּוֹרִים לַיהוָה:

דאָרמוֹתא שִׁבְעָא שְׁבוּעִין שְׁמִין
 יְהוֹן (כ"א תְּהוֹן): טו עַד מִבְּתַר
 שְׁבוּעָתָא שְׁבִיעִתָא תְּמַנּוּן חֲמִשִּׁין
 יוֹמִין וְתִקְרְבוּן מִנְחָתָא חֲדָתָא
 קָדֶם יי: יי מִמּוֹתְבִיכוֹן תִּתְּנוּ
 קָחֶם אָרְמוֹתָא תְּרַמִּין (גְּרִיצוֹן)
 תְּרִין עֶשְ�רִין סֶלֶתָא יְהוֹן חֲמִיעַ
 יְתַאפִּין בַּכּוֹרִין קָדֶם יי:

לקט בהיר

רש"י

כב) ר"ל חֵצֶת "השבת" זה אין פירושו יו"ט כמו ממחרת
 השבת דלעיל, ששם תרגומו אונקלוס מבאר יומא טובא, וזה
 פירושו שבע כלומר ז' ימים שהוא שבע אחד נקרא גם כן
 שבת, כמו שבע שבתות תמימות תהיינה, וכמו שנאמר צפ'
 ראה שבעה שבעות תספר לך, והוא מ"ע יום, אבל ז'
 פעמים שבת בראשית אין בכללו רק מ"ג יום, ומה שכתב
 הש"ס מ"צ יום טעות מדפיס הוא: כג) פי' יום
 החמשים ענמו אינו בספירה רק עד החמשים, שהרי בפירושו
 אמר קרא שבע שבתות תמימות, והוא רק מ"ע יום: כד)
 רצונו לומר חֵצֶת תספרו נקשר למעלה, ותיבות חמשים יום
 נקשרו למטה, שהספירה תהיה עד אחר שבע השביעית,
 והקרבת מנחה חדשה יהיה ציוס החמשים, ומקרא מסורס
 הוא, וצושר לר"ך להיות יום חמשים והקרבתם, גם יותר
 מוצן אם חתן אום צי"ת על חֵצֶת יום וכמו שעשה רבינו
 (רא"ם), ואחר כל זאת קשה להעמיס זאת בפשט הכתוב
 שהרי האתנחתא שעל חֵצֶת יום מגיד הפך זה, ועוד שלדרך
 זה הראשון חוץ מן הסירוס וחוץ מספרון אום צי"ת יש ג"כ
 חסרון וא"ו, שראוי היה לומר עד ממחרת השבת השביעית
 תספרו וציוס חמשים והקרבתם, לזה גמר אומר רבינו
 ואומר אני וכו', ובקצת ספרים חסר כל זאת מרש"י, דהיינו מן
 מדברי רש"י, שאם נראה לו דרך הצי' יותר א"כ למה לדרך הא',
 ומביאו, ואח"כ מביא דעת ענמו ע"פ פשוטו, וכן מוכח מלשונו
 (אם הגירסא שלפנינו נכון), וחבל על דאבדין: כה) רז"ל
 למדו זאת מג"ש אביב אביב, דכתיב אלל מנחת העומר צפ'
 ויקרא אביב קלוי באש, וכתיב (שמות ט' ל"א), כי השעורה
 אביב, ובשמי הלחם כתיב סלת ואין סלת אלא חטים, אבל שחר
 כל המנחות אפילו מן שעורים כגון מנחת סוטה אין מביאין
 מן החדש קודם שמי הלחם כדלקמן: כו) ר"ל אין תנופה זו
 מה שהכהן או הבעלים מרימין אותה לשעה קצוה, כי זאת
 נאמר לקמן בפסוק כ' והניף הכהן וגו', וכאן המדובר קודם
 שצא לעזרה שנאמר מביאו לחם תנופה, אלא פירושו הפרשה
 לשם ה' ולשם בכורים שאומר עליו קודם שמביאו שיהיה מקודש
 לשמי הלחם (רא"ם): כז) אלא שלמעלה קורא אותה חדשה
 וכאן קראה בכורים, והיינו הך, שפ' חֵצֶת בכורים חדשה
 וראשונה, וכאילו אמר ממשצחכס תביאנה (רא"ם): כח)
 ר"ל אינה בכורים לקצירה ולהחיר את התבואה חדשה,
 שכבר הותר בפסח על ידי העומר, אלא למנחות הבאות
 בית ה' הוא בכורים,

ס"ה): תמימות תהיינה. מלמד שמחול ומונה
 מצדכר, שאם לא כן אינם תמימות (ת"כ - מנחות ס"ו):
 עז) השבת השביעית. כתרגומו שבעתא"כ)
 שביעית: עד ממחרת השבת השביעית
 תספרו. ולא עד בכלל"כ), והן ארבעים וחשעה
 יום (ס - ס): חמשים יום והקרבתם מנחה
 חדשה לה'. ציוס החמשים תקריבוהו* כ"ד), ואומר
 אני זהו* מדרשו, אבל (לפי) פשוטו עד ממחרת
 השבת השביעית שהוא יום חמשים תספרו, ומקרא
 מסורס הוא: מנחה חדשה. היא המנחה
 הראשונה שהוצאה מן החדש, וא"ת הרי קרבה
 מנחת העומר, אינה כשאר כל המנחות שהיא צאה
 מן השעורים"כ) (ת"כ - מנחות פ"ג): (ח) ממושבתיכם.
 ולא מחולק לארץ (ס - ס): לחם תנופה. לחם
 חרומה המורס לשם גבוה"כ), חו היא המנחה
 החדשה האמורה למעלה"כ). בכורים. ראשונה לכל
 המנחות"כ), אף למנחת קנאות הצאה מן השעורים,
 לא תקרבו מן החדש קודם לשמי הלחם (ת"כ - מנחות
 שני נוטאות - תקריבו. וואו אמר זה.

כא
 רא
 נדו
 ויש
 ולא
 (ס:
 חו
 פי
 זס
 זור
 (פ'
 כה
 יעו
 רון
 (ח'
 (ג'
 נרו
 בני
 יאוי
 'ס,
 זכ
 זס
 זיו
 זת,
 זר,
 לה'
 זמן
 צת,
 שן,
 אמר
 זער
 זבת
 מה

ונראה דילא זה מהך קרא דכתיב שבת גבי מועדים, דכתיב
 צהו אחס אפילו שוגגים אפילו מוטעים [ר"ה כ"ה ע"א],
 וקאמר שבת נמי כן אפילו שוגג ומוטעה במדבר מ"מ שבת
 הוא לה, שהשכינה עמו בכל מושבותיכם היינו במדבר
 ובאיים רחוקים.

כי תבואו אל הארץ וגו' וקארתם את קלירה וגו' ממחרת
 השבת וגו' שבע שבתות תמימות תהיינה. ואחז"ל
 (מנחות ס"ה ע"א) חימתו הם המימות כשחל ממחרת
 השבת, [והא ד]כתיב הספרו חמשים יום כשחל בלמנע
 שבע. הנה בראש חדש ניסן כשגלה הקב"ה בסנה והי
 משפט מלרים י"ג חדש [עדיות ספ"ג] עד ניסן (האחר)
 שנאמר זו החדש הזה לכם, נמלא חוהה השנה לא היתה
 מעוברת, (דאי היתה מעוברת נמלא משפט מלרים י"ג
 חדש), ומניסן דליאת מלרים עד ניסן דעשר עטרות נמי
 לא היתה מעוברת, כדמוכה פי ר"ע (שבת פ"ז ע"ג)
 בחשבון דעשר עטרות נטל חוהה היום, נמלא ע"כ אותה
 השנה מפסח מדבר עד שנה שאחריו שהיו ראויים לבוא
 לארץ לולא חטא מרגלים, אותה השנה השלישית ראוי
 להתעבר, ואם החשוב מניסן דעשר עטרות שהי ביום אי
 (שם), ושז כל חדש אי מלא ואחד חסר כסדרן, וחדש אדר
 הסמוך לשבת ג"כ של שלשים יום כמו שהוא תמיד, והי
 אותו הפסח של ציאת הארץ היינו יום ראשון של פסח
 בשבת, וקלירת העומר וגם שבעות ממחרת השבת, ויפה
 נאמר כי תבואו אל הארץ, לשנה הצאה וקארתם את קלירה
 ממחרת השבת יניפנו הכהן, ויסכר פי הבייתוסים
 [מנחות ס"ה ע"א]. אלא דלמאי דקו"ל אחס אפיו מזידים
 אפיו שוגגים ומוטעים (ר"ה כ"ה ע"א), והקב"ה מסר הדבר
 לצ"ד שלמטה, והוא עלמו חומר למלאכי השרת אני ואחס
 נרד לצ"ד שלמטה, ונשאל מתי ר"ה ויו"כ [מדרש תהלים
 פ"א וי], א"כ נדחה ה"ל, דלא החליט הקב"ה שיהי השנה
 הצאה קלירת העומר ממחרת השבת, (דלמא יעברו צ"ד
 עוד חדש אחד או לא יעברו את השנה). אמנם לא לריכנא
 (כל זה בשביל) לדחות הלדוקים, דהרי מוכח נגדם מקרא
 בחריש ובקליר השבות מה חריש רשות אף קליר רשות ולא
 קלירת העומר שהוא מורה שדוחה שבת (ר"ה טו ע"א).

ש"מ יש קלירה והנפה בשבת (כגון שחל יום אי של
 פסח בערב שבת), ולא ממחרת השבת דוקא, רק לר"ע
 דחריש בחריש ובקליר לתוספת שבת ושביעית (שם), ואיבו
 ס"ל צאמת כאחרים דאין צ"ד מעברין לאורך, ואין צין שנה
 לחצתה אלא ד' ימים בפשוטה והי ימים צמעורת, עמ"ש
 תוס' שבת קי"ד דר"ע כאחרים, וא"כ הדרן לה"ל.

והבאתם את עומר ראשית קלירכתם אל הכהן והניף וגו'.
 [עיין לעיל ד"ה לא יקרחו וגו' אזכרה].

ממחרת השבת וגו'. בחי' אגדה שלי אמרתו, מה שמסרו
 הבייתוסים נפשם על עלרת אחר שבת דוקא
 [מנחות ס"ה ע"א], דלכאורה הווש מכחיש שלא נחוג שום
 חג ציום מתן תורתנו, וכי יליאת מלרים וענו כבוד עדיפה
 ממתן תורה, אי אמרת בשלמא ממחרת יו"ט אי של פסח,
 נמלא נהי צחורה לא הזכר ממחן תורה אלא יום הציבורים,
 מ"מ ממילא עפ"י חשבון יארע זה בזמן יום מימי מתן תורה
 ותו לא לריכא יו"ט אחר, אצל לבייתוסים קשה. וי"ל הואיל
 וקבלת תורה היב צאונס וכפיית הר [שבת פ"ה ע"א], לא
 שיך למיעבד יו"ט. והנה הראשונים ז' כתבו דהאונס היה
 על קבלת תורה שבע"פ אצל תורה שכתב קבלו בשמחה
 צהקדמת נעשה לנשמע, וא"כ הדרה קושיא לדוכחא למה
 לא נעשה יו"ט על תורה שכתב עכ"פ, אע"כ דלא
 כבייתוסים. ואמנם המכחישים תורה שבעל פה ס"ל הכפייה
 היב על תורה שכתב, א"כ עלרת אחר שבת בראשית,
 ואפ"ה לא קשה כ"ל ח.

ממחרת השבת יניפנו הכהן. וזיהושע [כי י"א] כתיב
 ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח, תלה שם
 בפסח והכח בשבת דהיינו יו"ט של פסח. נ"ל הרי עממא
 בהקדמת העומר ציום צ' של פסח, אי ציום שבתו ממלאכה
 ועבודה זכר לציאת מלרים שנעשו בני חורין מעבודה מלרים,
 אמנם מיד אחר זה תחלת מעשינו לכנוס בעבודה ה', לקאר
 ולטחון לגוש ולהניף ולהקטיר לשמו עומר, שקבלנו עול מלכות
 שמים תחת עבודה מלרים, צי ערס נאכל מתצוה יגיע
 כפינו אכילת חולין, ערס זה נמלא צענו ונשבעה משולחן
 גבור פסח ומלא מרישנה, ואחר שכבר בקרבך קדוש אז
 נהנה מייגיע כפינו ונאכל לחם וקלי וכרמל בעלם היום הזה.
 וע"כ צפי זו תלה הענין ממחרת השבת שאנו שובחים
 ממלאכה עבודה אז נקאר ראשית קליר ויניפנו הכהן, ואין
 זה תולה באכילת פסח אלא בשביתה ממלאכה כ"ל, אך
 בספר יהושע דמייירי בויאכלו מעבור הארץ, זה תלוי במחרת
 אכילת הפסח, אחר שמילא כריסו בקדשי שמים אז אכלו
 מעבור הארץ.

(ו) ע"ע להלן ד"ה ממחרת וגו' י"ל נקט, ודרשות רע"ד ד' ד"ה כי.
 (ז) עיין בעלי התוס' פ' יתרו עה"פ ויהי צבו בתחתית ההר, והוא
 ממדרש תנחומא פ' נח פ"סקא ג'.
 (ח) שו"ת או"ח סי' קמ"א ד"ה בחי'. וכ"כ בתומ"ק כאן ד"ה
 ממחרת (מהעזקת תלמיד).

גאון רבנו אבנר זצ"ל

תרגום

תהלים קיט

תרלו

מִלֵּיאֵי אֲרָעָא גִּוְרְתָךְ אֵלֶיךָ
 יְתִי: סה טָבָא עֲבַדְתָּא עִם
 עֲבָדְךָ יְיָ הֵיךְ דְּבוּרְךָ:
 סו שְׁפִיר טַעַם וּמִנְדַּעָא
 אֵלֶיךָ יְתִי אָרוּם כְּפִקּוּדֵיךָ
 הַיְמִינִית: סו עַד לָא
 אִסְתַּגִּיף אֲנָא שְׁלִי וּבְרוּן
 מִיְמִינֵךְ וְנִסְרִית: סה טָב

את ומטיב אלף יתי גורתך: סה חברו עלי שקרא זרנין אנא בכל לפא אטור פקודיך:

רש"י

כו, כך חיצו מנחס. ויש לפתרו לשון עוד, כלומר נוספו ורזו עלי: (סו) טרם אענה. אומן זמנתיך, טרם הגיתי זהם צנתי מזכרות אני שוגג זהם וחוטא, ועתה משנעניתי זהם מורתך שמרתי, שהמדרש מלמדני לטור מן העבירה, לכן אני מזקש

מצודת דוד

מצודת ציון

(סו) טוב. מעולם עשית טוב עם עבדך: ה' כדברך. אתה ה' הלא עשית כדברך שהבטחת לי ולא נפל דבר ארצה: (סו) טוב טעם. הטוב אשר בטעמי התורה

והרעת אשר בהם למדני, רוצה לומר כמו שהטבת לעשות לי כדברי ישועה ורחמים כן עשה לי גם את זאת: כי במצותיך האמנתי. אני מאמין במצותיך שאתה צויתם, ולזה תאב אני לדעת טוב טעמם: (סו) טרם אענה. טרם עניתי עצמי בלימוד התורה המתשת כח, או הייתי אני שוגג כדבר קיום המצות כי לא ידעתיים על אמתתם, אבל עתה אחרי למדי את כל דברי התורה שמרתי אמרתך ולא אשגה עוד: (סו) טוב אתה. גם כלי בקשה על הטובה: ומטיב. להמבקש את הטובה: למדני לומר ואת זה אני מבקש, למדני חוקיך לדעת מסתרי התורה: (סו) טפלו. הזדים חברו עלי שקר, רוצה לומר תלו כי דבר שקר לומר שאין תוכי כברי ומעשי

אבן עזרא

עמי חקיך למדני: (סו) טוב, עבדך. דבק עם השם כדברך הטוב: (סו) טוב. זה הטוב שאבקש עתה: (סו) טרם. אין צורך לענות כי שוגג הייתי בימים עשיתי:

רד"ק

(סו) טוב עשית עם עבדך. הדליית כשב"א עם האתנתתה שלא כמנהג: כדברך. טעמו דבק עם טוב עשית, וה"א קריאה. כלומר מה שהבטחתני עשית עמי ה': (סו) טוב טעם. שבטעמי התורה ומצות, והם למדני כי האמנתי בהם שאתה צויתם ושהם משפטי צדקך: (סו) אענה. כמו ויען איוב (איוב ג ב). וענית ואמרת

מדרשי חז"ל

סעדי ואושעה, שלא אהא למד תורה ושוכח, או שאהא למד ויצר הרע אינו מניח לי לשנות, או שמא אטהר את הטמא ואטמא את הטהור ואהא בוש לעולם הבא. (ספרי).

גושאי הפרק

(סו-סח) בקשה לידיעת התורה מאת ה' הטוב. (סט-עב) על אף היסורין, התורה חשובה יותר.

שיעיא
 זוריתך
 פלגות
 שבהא
 צדקך:
 לכל
 ולמורי
 י

זשית מט

שמאל 6
(כדשית)

צדקך.
תעשה:
שחעשה

ר: אני.
דיך אני
סדך. כי
והחסד

עם זקני
לה ויחרד
במצרים
מלחמתן.
לקו"ש).
ד: תשעה
: ובשעה
וישן עד
לא היה

תא משה
צא בתוך
דאמר רב
זיה תלוי
לילה בא
זיה עומד
(ג:)

תהלים קיט

י מלאה הארץ חקיה למדני : כה טוב עשית עם עבדך יי פדבך : טו טוב מעם
 ודעת למדני פי במצותיה האמנותי : טו מרם אענה אני שנג ועתה אמרתה שמרתי :
 כח טוב אמתה ומטיב למדני חקיה : סט מפלו עלי שקר ודים אני בכל לב אצד
 פקודיה : ע מפש פחלב לבם אני תורתך שעשעתי : עא טוב לי כי ענית למען
 אלמד חקיה : עב טוב לי תורת פיך מאדפי זהב וכסף : עג ידך עשוני ויבוננני

רוסמות אל

הבר לכל הדקיקים הבר עם ולקמים גם הם אז בעוה"ל לעסוק בתורה כמוהו וזה יאמר חנות לילה חקוס כאשר
 חנות לילה חקוס כו' נעשיתי הבר לכל אשר יראוך הם כל הדקיקים אשר שם ולשומרי פקודיך הם הקמים פה
 כמוני . (כד) נמלה כי הדך ה' שחטה עושה עם אותם הדקיקים בלהך שם מלאה גם הארץ הזאת שמתחברים
 עמו אותם הדקיקים ומתמלחה גם הארץ מאותו שפע והארה אך בכל חלקי התורה שאני יודע בעצם אני
 חבר עמהם שמה שהם ידברו הדברה אני אך בחקים שהם יודעים ולא אני לא יהיה ההתחברות בעצם לכן
 למדני חקך למען חיה הבר בעצם בכל הבחינות : (כה) טוב עשית כו' אחרי אומרו חקך למדני אמר
 עתה הלא חטיב לי ה' הלאי כי חטי משולל ידיעה מה גם בחקים כוודע כי אין נעדר טעמו לגמרי וחלי פרה
 אדומה שעליה אמר שלמה בהכמתו המרתי החכמה והיא רנוקה ממני והלא חכם אחת ומאוך החכמה בין שבין
 כי יגעת ולא מלאה אל האמן ע"כ אני מטיב ואומר הן אחת כי טוב עשית עם עבדך שלא מנעת ממני חכמה
 כי חכם אני אך אין להחזיק על זה כ"כ טובה כי הלא זה היה ה' כדבך שדברת שחיה חכם בחמור לך טיפה
 זו מה חסא עליה . (כו) אך אני שחלני היו כי טוב עשית למדני שטוב טעם החקים שהוא עקר טעמם
 הפנימי ועולם החיות והם קצר שכלי וכבר ידעתי לפי שכלי שחלתי היא שהחנני דעה כדי להחזיק טוב הטעם
 וזהו טוב טעם ודעה למדני כ"ה הייתי עושה בשחלתי למען האמין בהם ביודעי טעמה היה קשה שחננו לי
 שחלתי אך הנה עבר במצותיך האמנותי . (כז) והם החמיר נא ה' כי הקשיחי לשחול כי בהני כבשי דרהמנא למה
 לי ומי יבא אחרי המלך להמיר בלה לי מה ברנוק' להכחיר ומה גם כי יותר זכות הוא לקיים בחמנה לזה חרי
 מודיע לך כי שגגה היתה לי שחלה זו אך זהה היתה טרם חענה לשחול וזה אמר טרם חענה שנג אך ועתה
 שכבר שחלתי אין רחמי להניחי ריקם והמרתך שמרתי וקויתי אמרת השוכחך טובה כד"ל וחציו שמר את הדבר :
 (כח) טוב ארתה כו' הנה יש טעם חנה לשחול חנה מלמד לי טוב טעם חקך והוא כי הלא חס ריחתי
 לשחול ממך כמה טובות וגדולות טוב חנה ומטיב והיית נוהן ועכ"ל איני שחול כי חס למדני חקך והוא ענין
 מחמרו יתבדך לשלמה על אשר לא שחלה עושר ונכסים כו' החכמה והמדע נתן לך והם תחמיר לי חלה כי
 הנה דווג והחיותופל יודעים סודות חלה כמו שחמרו ז"ל שהיו דורשים חלפי הלכות על מגדל הסורח בחויר לא
 ולמד מהם . חך האמין להם וטפלו עלי שקר במזיד בחמור שהייתי חבור לבא בקהל או בחמורם עלי שחלתי
 על חשתי חיש ומו שמשקר בזה חך יחמנו בנההרות ומה גם בהיותם זדים במזיד כי מי שדומה כמלחך ה' חורה
 יבקשו מפיחו לכן ללמוד מהם טוב לי חך חמור שהני בכל לב בלי ידיעת טעמם חמור פקודיך ועוד טעם
 חנה כי הלא טעם כחלב הידוע הוא שומן חלב ההוא משולל השכלה נטפס לבס והוא מה שחמרו ז"ל
 שהיזב מהם חורתם או מה שחמור שמואל לרב יאדה שינא טינה היתה בלבס והני כהפך כי חורחך שעשעתי
 ואי זה הדך יך רוח ה' מחתי לדבר ומחמרו חורחך ולא חמיר בחורחך יאמר לא בלבד הייתי משהשעע זה
 כ"ל שאני הייתי משהשעע חותה : (כט) שפלו עלי כו' היה שאני מחזיק בשחלת טעם חקך חינו מפני
 שזדים ורעים מוטיח חותי על מה שאין בהם טעם ויכח חני שחא יפה יריי החריחם לפקפק על החקים כי הנה
 טפלו עלי שקר זדים ועכ"ל לא הטע לבי חחריחם וחדברה חני בכל לב חמור פקודיך . (ע) וגם חני שחול כדי
 להשכילם טעמם ולהביחם אל החמת כי הלא טעם כחלב לבס מהשכיל והפילו ינח שיבינו למה שהם חיוניים
 לא יערב למו כי חני שנטפסי ממקום קדושת התורה יערב לי משח"כ הם וחבו חני חורחך שעשעתי . (עא) ושחא
 החמיר כי כל מה שאני מפזיר כל כך ללמוד החקים הוא על כי עויתי ונאטעתי עליהם זה חמה ואם לא חלמדם
 ימלא היות כל עימי לריק זה חינו כן כי הלא זכות טובה חיה לי מה שעויתי ללמוד חקך וזהו טוב
 י כי עויתי למען חלמו חקך בחופן שגם שלא חלמדם לי חותו הפוב על שעויתי ללמוד חקך לא יך ריקם .
 (עב) ואם כן על מה חני מפזיר כל כך הלא הוא על החכמה למה שהיה מפיך ה' כי טוב לי חורחך פיך
 וכו' . (עג) או יאמר טוב לי כי עויתי ברהשיחי ביבורי עוני למען ע"י יבורין חלמד חקך . (עד) ושחא חמיר
 הלא לחיש כמון שחטה מפזר נוען לנדקה עוב היה לך חס היית עשיר שחזמן שהיית עני היה לך הכנה לחורה
 ואם היית עשיר היית מרבה נדקה גם שלא היית לומד כל כך חורה לזה חמיר טוב לי כלומר לי שאני נוהן
 נדקה הרבה זכות חורה מאלפי זהב וכסף שהייתי נוהן נדקה מרובה והטעם הוא להיות חורחך פיך והוא כי
 חפילו כל מה שהלמיד ותיק מחדש מדעתו הכל נחמיר מפיו יתבדך בכוני נמלא שכל מה שאני עובק ומחדש
 בתורה הכל הוא חורחך פיך חך הנדקה גם שמקיים חנות פי ה' עכ"ל בפעולת הנדקה חינו עובק בדברי
 פי יתבדך . או יאמר כי הנה חמרו רז"ל על פסוק והני בעיניי הטיעתי לביה חלהי כו' שחורשו ע"י החפננני
 כעני

מגורי :
 נצרתתי :
 ומרתך :
 ני לשמור
 להודות
 חקך

כאשר אשר
 שחם עוטי
 כו' כשהיו
 אין הוא ית'
 גרי ופחדותי
 ובלילה שאני
 וכן ואשמרה
 כי פקודיך
 מצדק חולסי
 אז כי חקך
 ה היה זה לי
 ואם היה
 ש שחמרה
 (ג) חלקי
 כר אל יבור
 ח חלק חלה
 יתבדך לדבק
 נו שדבק בו
 וחו הכל מה
 מחסגה עמו
 חך חחר קוני
 יו והדבק בו
 הפך החמת
 יזה"ר הנכלל
 חשר חמרת
 (ו) והועיל לי
 ח עמי ללכת
 ח מקום עסק
 ח החמהמחתי
 ימוסי לי שם
 ח ואשוב אל
 ח שחמרת
 ח קרוב ליטבה
 ח חוטים חותי
 ח כוודע כי
 ח בתורה :
 ח הענין כי
 ח להודות לך
 ח חך רק יראוך
 ח חנה חמרו
 ח ובעהדקיקים
 ח חורה נעשה
 ח חב

אין רח גבא

20

לפי המה, נטיתי לבי לעשות חוקיך לעולם עקב, כי עדות הם המצות שיש בה טעם בשמירתן, ואמר זה המצות נחלתי לעולם כי ששון לבי המה כיון שיודע אני שיש בה טעם, אבל נטיתי לבי לעשות חקיק המה המצות אשר טעמם נעלם מאתנו נטיתי גם כן לבי לעשותם בשמחה כמו העדות אך בקושי מאוד ויהי עקב מלשון ואתה תשופנו עקב (בראשית ג, טו), ולהיות כן הדרך הנכון שראוי לאדם לחפש טעמי כל המצות כפי שכלו ויכלתו לעשותם בשמחה ובזריזות, (ראה הרמב"ם מעילה פרק ח הלכה ח. ועיין במרפא לשון עמוד התשובה. בית הלוי פרשת כי תשא. וביערות דבש חלק א' דרוש יא. שבט מוסר פרק כ. ו בפאר הדור ג' לגאון "חזון איש". ועוד גדולי עולם שהאריכו בענין שמחה וזריזות במצוות ראה גם כן בספרי מצוותיך שעשועי). אבל לעולם שזוהי הטעם אשר מצא לא יחשוב כי אין זולתו טעם בהמצוה הזאת כי זה יהיה סיבה חס ושלום להיות נכשל על דרך שנכשל שלמה המלך, אך לעולם יקיימנה כאילו היתה חוק ובלתי נודע לו טעמו, וזהו שאמר אהרן ביושר לבב בלמדי משפטי צדקך כשאני יודע משפטי המצות (ו) טעמיהן, אבל מפני זה לא אטה רגלי מדרכך אלא את חוקיך אשמור ובגדר חוקים יהיה אצלי, וזה אצלי כוונת הפסוק (תהלים שם פסוק ל) דרך אמונה בחרתי משפטיך שויתי, רצה לומר אפילו מה שהוא דרך אמונה והיה שוין אלי בערך משפטיך אשר השכל מחייבן, וזה אשר ביקש דוד המלך להשכיל ולהבין טעמי המצות אך על כל זאת יהיה בדרך אמונה וזהו שאמר כי במצותיך האמנתי ודוק.

רבי יהודה כהנא - "תרומת הכרי" - פתח השער

טוב טעם ודעת למדני כי במצותיך האמנתי וקייט, סוף.

76 ראה שהיה דוד מתפלל לה' שילמדו טעמי המצות שנעלמים טעמם. ואמר אל תחוש שעל ידי הגלות הטעם לא אקיים המצוה ההיא, כי צא וראה, כי במצותיך האמנתי כלומר בעשיית מצותיך האמנתי, ואיני אומר די לי באמונת טעם המצות בלי עשייתם, אלא מלבד שאני מאמין באמונות הנמשכות מטעמי המצות, אני עושה אותם בפועל.

באופן כי מגילוי טעמי המצות נמשך היזק, ועל כן מה עשה הקב"ה, גילה בקצתם טעמם הנגלה ובקצתם סתם טעמם אף הנגלה, להורות לנו כי אף במצות שגילה הכתוב טעמם עוד לאלוה מילים, טעמים נסתרים ועל ידי כך לא ימשך היזק מגילוי טעמם כיון שלא גילה הכתוב טעמם הנסתר. ואמנם אם היה הכתוב סותם בכל המצות טעמם, היינו סוברים שאין טעם למצות כלל לא בנגלה ולא בנסתר, והיה נמשך היזק גדול מזה. שהיינו נחשבים בעיני הגוים כפספשים, והיה השטן ואומות העולם מונין אותנו, מה אלו המצות ומה טעם יש בהם. אבל עתה שגילה במקצתם טוב טעמם, אנו נחשבים בעיניהם לגוי חכם ונבון. שאנו עונים ואומרים להם

אוצר מפרשי תהילים כרך ה

חלקו ונחנכו 4 ברג"ל שמשון ואנחנו א.ב.א

2

טעם גדול יש, אלא מחומר גדולת טעמו לא נתפרש בתורה. והראיה שאר משפטים אשר יש בהם טוב טעם ודעת... רבי משה בן חביב - דרשות מהר"ם חביב

טון
היינו: "טוב טעם לחקור אותה. ראשי

טוב טעם ודעת למדני כי במצותיך האמנתי וקיט, סו. נראה לפרש על פי הגמרא [סנהדרין כא]: "אמר רבי יצחק: מפני מה לא נתגלו טעמי התורה שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן ונכשל בהן גדול העולם כתיב: "לא ירבה לו נשום", אמר שלמה אני ארבה ולא אסור, וכתוב "ויהי לעת זקנת נשיו הטו את לבבו" וכתוב: "לא ירבה לו סוסים", ואמר שלמה: אני ארבה ולא אשיב, וכתוב "ותצא מרכבה ממצרים בשש" וגו'.

טרהם אענה אני

הרי שגילוי טעם המצוות עלול חס ושלום לגרום לכשלון, ועל זה אמר דוד שמבקש מהשם יתברך: "טוב טעם ודעת למדני", שילמד אותו ה' את טוב טעמן של המצוות, ואין לחשוש פן על ידי זה יכשל חס ושלום (כמו שנכשל גדול העולם), "כי במצותיך האמנתי", שמאמין הוא במצוות ה' אמונה שלימה גם בלי הטעם, ולא ישתנה אצלו חס ושלום אפילו במשהו חיוב קיום המצוות על ידי ידיעת הטעם.

הכונה, על פי אנ פלורותו טרם שעוש ההנה כתיב: (שמוח שמסכימין עליו משו אני תורתך שמרתי ו

רבי יחזקאל אברמסקי

טוב טעם ודעת למדני כי במצותיך האמנתי וקיט, סו.

הקדמונים חקרו אם יש לחקור באמונה, שהרי יש סכנה גדולה בכך. יתכן שזאת כוונת הפסוק, הוא מבקש "טוב טעם ודעת למדני", היינו שאדע הטעם, אבל שאשאר באמונתי "כי במצותיך האמנתי". היינו, שבמקום שלא ימצא טעם מספיק, שיתלה האדם החסרון בקוצר השגתו להבין טעמי המצוות. כי במצותיך האמנתי, כי יש לי אמונה, ולא אכשל.

ספרי פרשת קרח שנאמר טוב אתה ומו באי העולם (זהו ומט פיקש למדנו אלא ל הקדומים בתמויא או שעהין יש לומר שבי

לוחות אבנים

טוב טעם ודעת למדני כי במצותיך האמנתי וקייט, סו.

היינו: "טוב טעם ודעת למדני" מחמת כי במצותיך האמנתי בהתחלה לקיים תיכף המצוה ובלי לחקור אותה. ראשית חכמה יראת ה' כו' שמתחילה צריך לעשות המצוה בתמימות, ואחר קיומה טוב לתת מקום גם להשכיל ולהבין בטעמים ובסודם.

רבי איסר יהודה מבריסק - אור ישראל

טרם אענה אני שגג ועתה אמרתך שמרתי טוב אתה ומטיב למדני חוקך וקייט, סו.

הכונה, על פי אמרם ז"ל אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהם. והנה האדם בלדותו טרם שעושה סיג לתורה אינו זוכה לסיעתא דשמיא ולכך בא לידי טעות. ולכך אמר דהנה כתיב: {שמות יט, יט} "משה ידבר והאלקים יעננו בקול", הרי דזה נקרא עניה מה שמסכימין עליו משמים. ולכך אמר טרם אענה קודם שעונין לי משמים אני שוגג, ועתה כעת אני תורתך שמרתי ועשיתי סיג לתורה, לכך טוב אתה ומטיב למדני חוקך כהיום ראוי שתלמדני חוקיך לעמוד על האמת.

רבי שלמה קלוגר - כת"י מגן אבות

טוב אתה ומטיב למדני חוקיך וקייט, סו.

ספרי פרשת קרח {פרשה ד'}, חביבה תורה כששאל דוד מלך ישראל לא שאל אלא תורה שנאמר טוב אתה ומטיב למדני חקיך טובך עדיף עלי {זהו טוב אתה אלי בכל מילי דמיטב} ועל כל באי העולם {זהו ומטיב לאחרני כידוע בדיון ברכת הטוב והמטיב} יעדי טובך עלי ולמדני חקיך. שלא בקש למדנו אלא למדני, והוא בהעדפה יתירה עליו. והביא זה הפסוק ולא כמה פסוקים הקודמים בתמונא אפי בבקשה על התורה, כמו ברוך אתה ה' למדני חקיך ועוד הרבה, משום שעדיין יש לומר שביקש גם זאת וביקש כמו כן על שאר צרכיו בשעה אחרת אבל בזה הפסוק